G.WASILEWIC

ƏWƏDIWƏ TURĒNMƏ TATIGAWUN

ƏLƏKƏSIPTI TATIGAWKIT

I, 2 KLASSTU

GRAMMATIKA

TƏƷƏT DUKUWKA

UCPEDGIZ
MOSKWA • LENINGRAT
1934

НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ АССОЦИАЦИЯ
ИНСТИТУТА НАРОДОВ СЕВЕРА ЦИК СССР

Prof. Dr. P. Šmita
dāvinājums.

G. M. WASILEWIC

ƏWƏDI TURƏN TATIGAWUN

NONOPTI TATKIT 1, 2 KLASS ƷARIN

GRAMMATIKA
TƏƷƏT DUKUWKA

I HAN

Inv 38896

UCPEDGIZ
MOSKWA 1934 LENINGRAT

Г. М. ВАСИЛЕВИЧ

УЧЕБНИК ЭВЕНКИЙСКОГО (ТУНГУССКОГО) ЯЗЫКА

ДЛЯ 1 и 2 КЛАССОВ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

ГРАММАТИКА и ПРАВОПИСАНИЕ

I ЧАСТЬ

Составлен
на основе стабильного учебника грамматики
Пр. П. О. Афанасьева и П. Н. Шапотникова
утвержденного коллегией НКП РСФСР

Утвержден
Научно-Исследовательской Ассоциацией
Института Народов Севера ЦИК СССР

FILOS.
FAKULTĀTES
BIBLIOTĒKA

ГОСУДАРСТВЕННОЕ
УЧЕБНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО
МОСКВА 1934 ЛЕНИНГРАД

§ 1. Gunmuwkə.

Dukumacin 1. Taŋkallu asatkanmə gunnəwə, bəjətkənmə gunnəwə, asiwa gunnəwə. Dukukallu asiwa gunnəwə.

Bəjətkən taŋzaran.
Asatkan dukuzaran.
Asi cuculəzzən.

Dukumacin 2. Ələkəs dukukallu dəgilwə gunnəlwə, taduk bəjŋəlwə gunnəlwə.

Irgici buniwki. Kukti kuktiwki. Ŋinakin gogowki. Oron əŋtiwki. Kərə wəŋiwki. Murin kenariwki. Ulguki zulgiciwki (cilcinawki). Siŋərəkən cerŋawki. Uluki gurgunəwki. Macalə (inak) mərəwki. Beru wəkəciwki.

Dukumacin 3. Gukəllu zalduwar ekuna-wal uluki zarin. Taduk zalduwar gunnəlwər turərzi gukəllu. Dukukallu tarawə. Ələkəsiptiwə turənmə dukuzanal, nonondun həgdiwə saməlkiwə

dukukallu, turər mudandutin tupakawa dukukallu. Gukəllu ŋan emawa-wal ɜalwar uluki ɜarin. Tarawə tugi-də dukukallu.

Dukumacin 4. Taŋkallu, taduk dukukallu ələkəs вəjəwə gunnəlwə, taduk asiwa gunnəlwə.

Bəjə вəjumiwki. Asi uwki. Bəjə ollomiwki. Bəjə ulumiwki. Asi ulliwki. Bəjə higiwki. Asi kalaruwki. Bəjə molawki. Asi mulə̄wki. Bəjə alaguwki. Asi alaguwki. Bəjə taŋiwki. Asi dukuwki.

Dukumacin 5. Taŋɜakallu kulikanmə gunnəwə; taduk turakiwa, oronmo, siwsikutkanmə, ulukiwə, təpurəkənmə, ciwkanmə, kulinma gunnəlwə.

Dolcatkallu — on dilgannun ɜalisun mudanɜariwan icəwkənɜərən.

Ekur, on ŋənəktəɜəwkil.

Kulikan tutuwki. Turaki dəgiwki. Oron huktiwki. Siwsikutkan copkoriwki (neluniwki). Uluki ləluniwki. Təpurəkən huktiwki. Ciwkan uŋuwki (tisawki). Kulin tutuwki.

Hərəkə, ətəwcə ɜal, turərɜi gunmuwcə gunmuwkət gərвiciwuwki.

Dukumacin 6. Dukuɜanmasun tupakalikla gələ̄wɜərilwə turərwə dukukallu, gunmuwkə̄ odan. Gunmuwkə̄tikin mudandun tupakawa dukukallu.

Ərit eɜawkil.

Inmət ulliwkil.	Huwunɜi	Iwəŋkit .....
Sukət.....	Dukuŋkit.....	Purupcanət...
Pəktirə̄wunɜi..	Purtat.....	Halkat .....
Kədərə̄t.....	Uliwunɜi	Ut .....

(Toktowkil, pəktiruwkil, kədərəwkil, huwkil, dukuwkil, minəwkil, iwəwkil, uliniwkil, purupcaniwkil, hoŋniwkil).

Dukumacin 7. a) Taŋkallu upkatwa gunmuwkəlwə Boloni ʒarin dukuwcalwə, taduk upkatwa gunmuwkəlwə tugəni ʒarin dukuwcalwə. Bakakallu, taduk taŋkallu gunmuwkəlwə tigdəwə gunnəwə, motilwa, cijəlwə, dəgilwə gunnəlwə. B) Dukukallu gunmuwkəlwə Birawa, dunnəwə, higisəlwə, Bəjəlwə gunnəlwə.

Boloni	Tugəni
Cijəl hulargalla.	Bira doŋotoron.
Tigdəl həgdililla.	Higisəl higillə.
Motil sokanilla.	Dunnə Bagdargaran.
Ŋənul amaskiwar mucusilla.	Bəjəl ulumillə.

Dukumacin 8. Dukukallu amarulta gunmuwkəlwə oŋowundu oŋowcolgocir.

Asi dukuwunma taŋʒaran.
Bulbik potawa ullizron.
Mucanca oŋowunma oŋozoron.

Dukumacin 9. Dukuʒanmasun ilanikla tupakalikla gələwʒərilwə turərwə dukukallu. Gunmuwkə mudandun tupakawa dukukallu.

Ewa et ozawkil.

Ulukiwə pəktirəwunzi wawkil. Sunmə ... ulliwkil. Kolobowo ... minəwkil. Oldoksowo ... huwkil. Molwa ... hoŋiwkil. Irəksəwə ... uwkil. Dukuwunma ... dukuwkil.

(Inmət, purtat, huwunzi, sukət, ut, dukuŋkit).

Dukumacin 10. Taŋkallu ulgurwə. Gunmuwkətikin mudandun ilkallu. Ulgurduk dukukallu gunmuwkəlwə tugi: ələkəs zur turəcilwə gunmuwkəlwə, taduk ilan turəcilwə, digin turəcilwə, tunŋa turəcilwə gunmuwkəlwə.

Tugə.

Dilaca adirakan icəwzəwki. Bira doŋotowki Imanna bagdargawki. Mol hadiltin hapkanəwkil. Ilel ŋamalwa tətigəlwə tətiwkil.

Hadun higisəl higiniwkil. Tiniwə imanna tatkittiki ugitmərit imanacan. Kuŋakar nuŋandun tatkit urkələn hoktokoŋira.

Dukumacin 11. Ələkəs dukukallu gunmuwkəlwə tugəniwə gunnəlwə, taduk gunmuwkəlwə zuganiwa gunnəlwə.

Dilaca sot hɔkullɔn. Kuŋakar biradu əlbɔskəcillɔ. Agdicil tigdəl aciri ora. Yjinillɔn. Biral zukət kupuwra. Agildu cipical cullizara. Kowɔdu cukawa umiwzara. Hoktoli tolgokit ŋɔnɔktəllɔ. Mit biradu ollomizarap. Mozo mulokittu zjurɔn.

Dukumacin 12. Əlakəs dukukallu kolhoswo gunnəlwə, taduk zawotwa gunnəlwə.

Kolhostula motorici ʒaw əmərən. Hawamnil hawaliwurʒi hawaliwkil. Kolhostu ʒan ʙrigadal ollomiwkil. Nuŋartin ʙiradu hawalʒawkil. Zawottu hawamnil kətəməmə. Tugə kolhogir ulumiwkil. Umukəndu hawalkittu hawamnil premijawa gacatin aja hawa ʒarin.

Dukumacin 13. Taŋkallu ikənmə. Gunmuwkətikin mudandun ilkallu. Taduk dukukallu gunmuwkəlwə dolʙoniwa gunnəwə, molwa gunnəwə, gulakənmə, ətəjəcimniwə gunnəlwə.

Tugəni dolʙonin.

Haktirapcu dolʙoni.
Ṇaŋṇadu tuksul.
Idu-də imanna
dunnəwə kupuwki.
Doŋotoduk mol
aran hapkanəwkil.
Nəkcəkicil dagadutin
gulakən ilitcaran.
Taradu ətəjəcimni,
ətirkən ʙiʒərən.

Dukumacin 14. Okallu əlakəs ʒalduwar ulgurwə „On Moŋo ʒukədu əjəcən". Taduk dukukallu ulgurwə dukuwurduwar. Gunmuwkətikinmə ədu dukuwcalʒi turərʒi nonowkollu. Gunmuwkə mudandun tupakaja dukukallu.

Umnəkən Moŋo... Umnət ʒukə... Moŋo... Tarawə... icərən. Nuŋan... tanən.

Dukumacin 15. Ərildu ʒurdu ulgurdu gunmuwkəl solipkiwcal. Dukukallu ʒur ulguril odatin.

1.

Taduk taradu muwə uŋkurə.

Nuŋartin curʙukakaduk tolgokikardu surunkəcillə.

Bulʙik Moŋonun imannawa curʙukakanmə ora.

2.

Tariptiduk ʙi irgicit ŋələcilcəw.
Bi nuŋandukin aran-aran tuksancaw.
Umnə ʙi irgiciwə icətcəw.

Dukumacin 16. Taŋkallu igdit ərilwə ilanma gunmuwkəlwə. Dolcatkallu on dilgannun gunmuwkə mudanman icəwkənzəriwən.

Bəjətkən ŋənəzərən.
Bəjətkən tatkittulla ŋənəzərən.
Bəjətkən ʒudukwi tatkittula ŋənəzərən.

Dukumacin 17. Dukukallu upkatwa gunmuwkəlwə. Getikin mudandun umukənmə turənmə igraskəllu.

Əwənki əməcən. Tiniwə əwənki əməcən. Tiniwə dolʙo əwənki əməcən. Tiniwə dolʙo əwənki mundulə əməcən.

Motorici ʒaw ŋənəzərən. Motorici ʒaw himaməmət ŋənəzərən. Motorici ʒaw ʙirali ŋənəzərən. Motorici ʒaw ʙirali sowettiki ŋənəzərən.

Dukumacin 18. 17-gacin.

Kuŋakar alaguwnazərə. Kuŋakar tatkittulla alaguwnazərə. Kuŋakar internattuk tatkittula alaguwnazərə.

Bira doŋotocon. Tiniwə ʙira doŋotocon. Tiniwə dolʙo ʙira doŋotocon.

Motorici ʒaw illan. Motorici ʒaw tatkittuk gorodu illan.

Gunmuwkə mudanman dilgan icəwkənzərən. Təli iliwka.
Dukuzanal gunmuwkə mudanman tupakat icəwkəniwkil.

§ 2. Gunmuwkədu turər ujildintin.

Dukumacin 19. Ujildikəllu təzət turərwə, gewa ojoltowo dukuzanmasun.

Ərgəcinzi: Həgdi zu. Həgdil zul.

Umukən:	Kətə:
Həgdi zu	Həgdil zul .....
Gugda mo	Gugdal .....
Ŋonim Bira	Ŋonimil .....
Ajakakun sun	Ajakakur .....
Guzəj oron	Guzəjil .....
Aja murin	Ajal .....
Koŋnomo əŋnəkən	Koŋnomol .....
Hujukun kuŋakan	Hujukur .....

(Sur, oror, mol, Biral, murir, kuŋakar, əŋnəkər).

Dukumacin 20. Ujildikəllu təzət turərwə dukuzanmasun.

Ərgəcinzi: Minŋi zuw. Sinŋi zus.

Minŋi zuw	Minŋi kotow
Sinŋi.....	Sinŋi.....
Nuŋanŋin .	Nuŋanŋin...
Munŋi....	Munŋi .....
Sunŋi.....	Sunŋi.....
Nuŋarŋitin	Nuŋarŋitin..

(zus, zun, zuwun, zutin, zusun. Koton, kotos, kotowun, kototin, kotosun).

Dukumacin 21. Dukukallu, turərwə ajat ujildizənəl, gunmuwkəl odatin.

Kolhogin hawalzaran. Kuŋakar... Bəjə... Asal...

(alaguwzara, ulumizərən, ullizərə).

Bi taŋzam. Si... Nuŋan... Bu... Mit... Su... Nuŋartin...

(taŋzanni, taŋzarap, taŋzaran, taŋzara, taŋzaraw, taŋzaras).

Pioner... Oktaвrcikar... Komsomogir... (вələrə, вələrən, вələrə).

Dukumacin 22. Ujildikəllu turərwə, zal ajat gunmuwcə вidən. Icətkəllu turər mudartin on zugəldiwzəriwətin.

Ərgəcinzi: Agidu вicən. Agiduk jucən.

... вicən. ... jucən **(agi)**
... surucən ... əməcən **(tatkit)**
... ugucan ... icətcən **(oron)**
... əjəsincən ... dagcan **(вira)**
... guncən ... hanŋuktacan **(əwənki)**

Dukumacin 23. Dukuzanmasun, gunmuwkəldu tupakalikla turərwə dukukallu, taril ajat hanŋusaldu gunzədətin. Dukuzanal, əkəllu hanŋusalwa dukura.

Tugə.

Bəjə..... **(et?)** pəktiruwkil.
Kuŋakar.. **(idu?)** əwiwkil.
Bəjə..... **(ewa?)** wawki.
Bira..... **(et?)** kupuwuwki.
Əwənkil... **(ilə?)** əmərə.

(pəktirəwunzi, imannat, əwikittu, tatkittula, motiwa).

Dukumacin 24. Dukuzanmasun turərwə, daliptirdu вisilwə, gələwzərit huŋtuŋzəkəllu.

Gukcanzari.

Putugir mənmi... **(gukcanzari)** gərвiwcən.
Putugir əwki... **(hawa)** amannira.

Putugir . . . **(pəktirāwun)** ajat təsiʒərən.
Putugir . . . **(pəktirāwun)** okin-da təsiwcā.
Omolgil . . . **(Putugir)** gukcanmatcərə.

§ 3. Həgdi saməlki gərʙildu.

Dukumacin 25. Dukukallu dukuwurduwar oṇowur hərgidədutin dukuwcalwə turərwə. Awadilwa saməlkilwə dukuʒawka gərʙil nonondutin?

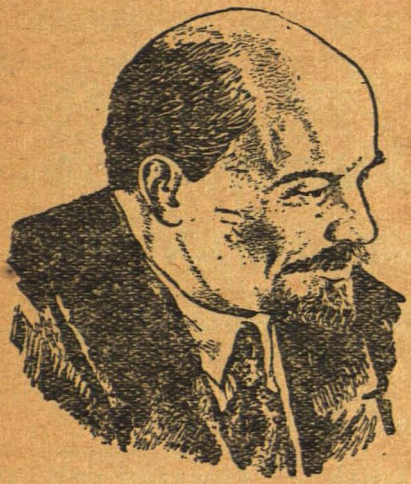

Wladimir Iljic
Lenin

Iosif Wissarionowic
Stalin

Dukumacin 26. Dukukallu ʒallun gərʙilwətin ədu dukuwcagəcinʒi.

Ərgəcinʒi: Aminmi gərʙin Moŋo Lopal. Aminmi gərʙin . . . Əninmi gərʙin . . . Amakaw gərʙin . . . Akinmi gərʙin . . . Əkinmi gərʙin . . . Alagumniw gərʙin . . .

Gərʙil, amtil gərʙiltin, familijal nonondutin okin-da həgdiwə saməlkiwə dukuwkil.

Dukumacin 27. Dukukallu ələkəs вəjətkər gərвilwətin, taduk asatkar gərвilwətin. Awadi-wal həgdi samə̀lki ərut dukuwrakin, nuŋanman adira-wə̀l dukukallu.

Moŋo, MMM, Aleksej, AAA, Somirca, SSS, Marija, Iwan, Kim, Bulbik, Calkaca, Olga, Oluwul, Elena, Zalunca, Wasilij, Dunnɔcɔ̄.

Muriwul, Ygarik, Cɔɔ, Calduks, Calarik, Nuŋnəlik, Nikolaj, Natalija, Gɯətkɔ̄n, Gɔpətkɔn, Bagdankak, Boris, Dalunca, Datalik, Dɯəlik.

Dukumacin 28. Dukukallu tupakalikla gərвilwə.

Əsi-tirga Iwan Lopal taduk... tawucimnil вisi. Moŋodu, Bulвiktu, Iwandu taduk... omaktalwa dukuwurwa вurə. Əsi-tirga Alɛksej Momol taduk ... urokwa amannira. Təgəmi Ukək Sicəgir taduk ... tawucimnil вizəŋətin. Komissijala Marijawa Lontogirwa taduk... sinmara. Ərəwə gazetawa Samirca Kima, Olga Joligir taduk ... ora.

Dukumacin 29. Dukukallu ələkəs gorodil gərвilwətin, taduk вiral gərвilwətin, taduk urikicil gərвilwətin.

Gorot Moskwa, вira Katəŋa, urikit Zəwzəwzāk, вira Olokno, gorot Irkutsk, вira Tuŋir, gorot Leningrat, urikit Iŋarigda, вira Lena, gorot Habarowsk, urikit Ŋəkānnə, gorot Krasnojarsk,

ʙira Turu, gorot Wladiwostok, ʙira Amur, urikit Bajakit, gorot Uljanowsk, urikit Ṇorʙoko, ʙira Aldan, gorot Jakutsk, ʙira Ṇukɜa, urikit Ṇukɜak.

Gorodil, ʙiral, urikicil gərʙiltin nonondutin həgdiwə saməlkiwə dukuwkil.

Dukumacin 30. Ələkəs dukukallu kolhozil gərʙilwətin, taduk zawodil gərʙilwətin.

Zawot „Hulama putilowec". Kolhos „Omakta inkit". Kolhos „Hulama ʙəjumətcəri." Faʙrika „Skorohot". Kolhos „Hulama osikta". Kolhos „Oron". Zawot „Dinamo". Kolhos „Gukcanɜari."

Kolhozil, zawodil gərʙiltin nonondutin tugi-də həgdiwə samkiwə dukuwkil.

Dukumacin 31. Dukuɜanmasun tupakalikla gərʙilwə dukukallu.

Bu (urikittu-gu, ʙikittu-gu)... ʙiɜərəw. Mundu (ʙira, ʙirakan) ... ʙisin. Bu (gorot)... dagadun ʙiɜərəw. Bu (gorottu)... alaguwɜaŋawun.

Dukumacin 32. Ələkəs dukukallu oror gərʙilwətin, taduk ŋinakir gərʙilwətin.

Akaramə, Bugudi, Wacalan, Curkulŋən, Bəjumən.

Gugdukən, Ulumən, Halgargan, Horiŋan, Nugdi, Karawnun, Lotoro, Ṇiruŋan, Huptə, Kakcandi, Kiməcən.

Oror, ŋinakir, murir gərвiltin nonondutin həgdiwə saməlkiwə dukuwkil.

Dukumacin 33. Dukukallu вiralsun, вirakacarsun, urəlsun, urikicilsun gərвilwətin,

Ərgəcinзi: Bira Katəŋa, urə Awsa, urikit Зəwзəwзək tugi-də caski.

Bira Ṇukза, urikit Ṇukзak, вirakan Dərəŋdə tugi-də caski.

§ 4. Turən hadikanin. Turərwə вoricin.

Kar-kar! Ku-ku! Gaw-gaw! Ku-ka-re-ku!

Dukumacin 34. On su ərizəŋəsun əntilwər agidu (mosadu)? Turən hadikatikindun ilkallu, hanŋatwar ostoldu iktuзənəl. On su ərizəŋəsun Moŋowo? Cərəwə? Gərвi hadikatikindun ilkallu. On su ərizəŋəsun Bulвikwə? Iwanmə? On su ərizəŋəsun Mucancawə? Calkacawə? Semenma?

Dukumacin 35. Turərwə: əṇə, Moŋo, Cərə, Sintuk, Iwan Mucanca, Calkaca, Aleksej dukuзanal, hadikardutin igirakarзi вoritkallu.

Tugi: ə-nə, Mo-ŋo, Bul-вik, A-lek-sej.

Turər hadilзiwar — hadikarзiwar owuwkil.

Dukumacin 36. Ujildikəllu turər hadikarwətin, turər odatin. Ekur turər owuwkil? Dukukallu nuŋarwatin. Dukuʒanal turəṛwə igirakarʒi ʙoritkallu, turər hadikartin odatin.

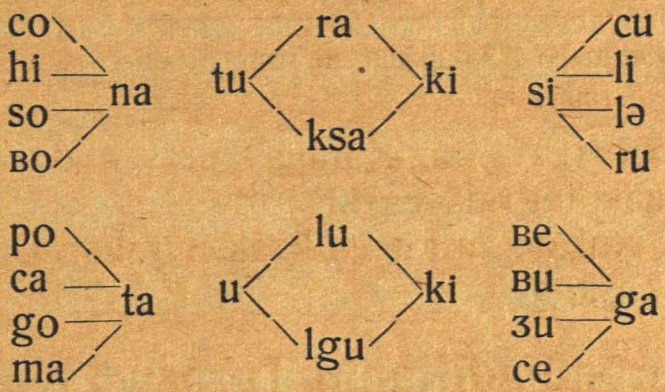

Dukumacin 37. ʒaldakallu ʙəjŋəl gərʙilwətin, amargupti hadikantin **-kj** ʙidən. ʒaldakallu gərʙilwə ələkəsipti hadikantin **tu-, mo-, ʙa-, ho-** ʙidətin.

Dukumacin 38. Ətəkəllu dukuʒami dəgil gərʙilwətin. Turər hadikarwətin igirakarʒi ʙoritkallu.

Tar-. . .	ho-ro- .	. . . .-ni
si-	he-la- .	. -kə-ki
si-	hi-nu- .	. -la-kta
ga- . . .	gek- . .	. . .-ran

(kiran, sili, gekcan, helaki, sicu, hilakta, tarmi garə, horoki, hinni, hinuki, kukəki).

Dukumacin 39. Dukukallu tupakalikla gələwʒəriwə turən hadikanman. Turən hadikarwan igirakarʒi ʙoritkallu.

du- . .-wun	su- . . . . .-ki	. . . . . -kit
u- . . . .-wun	ʒan- . . . .-ki	. . . . . -dil
ha- . . .-mni	ollo- . . -kit	. . . . . -rin
a-la- . .-mni	ʙə-ju- . -kit	. . . -ku-ŋki
ta-ti- . .-mni	ha- . . . -kit	-kti-rə-wun

(tatigamni, hawalkit, pəktirə̄wun, alagumni, вəjumə̄kit, dukuŋki, murin, ollomokit, hawamni, uliwun, ʒantaki, adil, tatkit, sulaki, dukuwun).

Dukumacin 40. Dukuʒakallu turə̄rwə: ələkəs umukə̄n hadikacilwa, taduk ʒur hadikacilwa, ilan hadikacilwa.

Mo, oron, murin, mu, oran, bega, uluki, ʒu, awun, u, gulə, urikit, hawa, tatkit, saməlki, ʒukə, doŋoto, bira, məmurə̄.

Dukumacin 41. Taŋʒakallu ikə̄nmə, turə̄rwə̄n hadikardu вoritcanal. Hadikatikinmə gunʒənəl, ostoldu ŋalətwər iktukəllu. Dukukallu upkatwa umukə̄n hadikacilwə turə̄rwə, taduk ʒur hadikacilwə turə̄rwə, ilan hadikacilwə, digin hadikacilwə turə̄rwə.

Timani.

Dilaca garpalin
ŋaŋŋadu icəwullə.
Mol dugə̄ltin
upkat hulargalla.

Tamnaksa siləksət
cukaldu вururən.
Cipical moldu
upkat səriwrə.

Dukumacin 42. Dukuʒakallu, turə̄ntikinmə hadikatəldu igirakarʒi вoritcanal.

Agi вicə̄dun,
urikit вicə̄dun
əwədi gorot
tikin itiwuwca.

Oŋkokit вicə̄dun,
lalвukal вicə̄dutin
əwədi tatkit
tikin itiwuwca.

Turə̄n ŋuŋnədu əsikin igəsinə, umukə̄n-ŋu, ʒur-gu hadikarin gela ŋuŋnələ̄ ŋənəwuwʒəŋə̄l.

Dukumacin 43. Dukuʒanal, icəwkə̄kəllu igirakarʒi turə̄r hadikarwətin, gela ŋuŋnələ̄ ŋənəwuwʒəŋə̄lwə.

Ərgəcinзi. A-laguwumni, ala-guwumni, alagu-wumni, alaguwu-mni.

Alaguwumni, pioner, alagumni, kolhos, gukcanзari, pəktirəwun, uluki, adil, komsomogin, kommunist, oktaвrcikan, tatkit, зəpkit, dukuwun, taŋiŋki, зəptilə.

§ 5. Ig.

Dukumacin 44. Boritkallu ərilwə turərwə hadikatəlзi. Dukukallu hərəkət əril turər ələkəsiptilwə hadikarwətin.

osa, esa, ama, əŋə, oron, asi, usi, ilə.

Gərвikəllu əril turər ələkəsiptilwə hadikarwətin. Turər hadikartin: **o, e, a, ə, o, u, i** caski вoriciwзaŋal-gu, əзəŋəl-gu?

Dukukallu əril turər geptilwa hadikarwətin. Turən hadikan **-sa** вoriciwзaŋa caski? Turən hadikanin **-ma** вoriciwзaŋa caski? Urəmkitkəllu hadikarwə **-sa** taduk **-ma**. Ekunзi nuŋartin urəcil? Ekunзi umukən geduk huŋtutmər?

Dukumacin 45. Bakakallu ŋuŋnətikindu igil saməlkilwətin upkattu turərdu вisilwə.

Ərgəcinзi: **u**, зu, вur, tugəni, si**ru**, tu**k**ala, m**u**—ig **u**.

1. U, зu, вur, tugəni, siru, tukala, mu.
2. Mo, oron, horoki, вoloni, moti, koto, oŋkokit.
3. Bira, siru, ulguki, turaki, əwənki, inmək.
4. Bega, seŋan, esa, asekta, kolemte, sen.
5. Səktə, əwənki, əŋə, əkin, зukə, əwtə, вəjə.
6. Bə, nəku, nəkcəkit, əjən, вiзək, juktukən.

Turər igilduk owuwkil. Igil saməlkil вələgəзitin dukuwuwkil.

Dukumacin 46. Bakakallu urəcilwə saməlkilwə getikindutin зurdu turərdu, igraskəllu nuŋarwatin.

Ərgəcinɜi: Sulakil kirasal—igil: a, i, k, s, l.

Sulakil. Kirasal.	Samŋin. Sekalan
Ṇuŋŋaki Ŋinnukan	Helaki. Asektal.
Əriwun. Buləwun	Ɜantaki. Baɜalaki.
Igəliktə. Dəginŋəktə.	Uṇakaptun. Ṇuriktə.

§ 6. Ja, jo, ju, jə.

Dukumacin 47. Taŋkallu ərilwə turərwə hadikatikindu ilinmanɜənəl. Turəntikindu ələkəsiptiwə hadikanmə igirakanɜi ʙoritkallu.

juktukən	jari	jəpu	jəgin
jaŋka	jotila	judu	japtucan

Taŋkallu hərəkət turəntikindu ələkəsiptilwə hadikarwətin. Taduk taŋkallu ərilwə turərwə hadikardutin nuŋarwatin ʙoritcanal.

Hoj, guɜəj, əmuj, naj, cinukaj.

Dukukallu, hadikardu nuŋarwatin ʙoritcanal. Taŋkallu turər amargulwatin hadikarwətin.

Dukumacin 48. Boritkallu ərilwə turərwə hadikardu.

ʙəjə	juktukən	ajitkit	ʙəjətkən
ʙəjun	japtucan	ʙəjumətkit	rajon
ʙajan	jaŋka	jotila	nəjumkun

Ig j okin-da huŋtulnun igilnun umukənmə turən hadikanman owki.

Dukumacin 49. Dukukallu gunmuwkəlwə, gələwɜərilwə turərwə tupakalikla dukuɜanal.

Bi ... dukuwunma ʙum. Nuŋan ... icərən. Kuŋakan ... tuksaran. Moti ... oran. Upkat ... ʙəjuməsinə... ... kuŋakanmə kiktan ... ... tatkittula əmərən.

Mitŋidu ... ilan tatkicil. Tikin samasəl ... acir. Mucanca ... awgaʒaran. Mitŋidu urikittut ilan ... . Nuŋan ... bizərən

(ajitkicil, bajasal, ajitkittu, hojdu, jotila, bəjətkān, bəjəl, bəjədu, jaŋkawa, bəjunmə)

§ 7. Igil n, ņ, ŋ.

Dukumacin 50. Dukukallu, ajat icətcənəl. Gukəllu awadit saməlkit umukān turān geduk huŋtutmər?

ņama — nama	ŋənəwun — nonowun
ņuŋun — nuŋan	ŋəku — nāku
ņaŋņallan — namallan	ŋinnun — niŋun
ņarən — narən	ŋənəm — nonom
ņanə — nanna	ŋuŋnə — nuŋnin

ņur — ŋur
ņori — ŋāri
ņuŋə — ŋuŋnə

Dukumacin 51. Dukukallu, tupakalikla gəlāwʒərilwə turərwə dukuʒanal.

... tuksuci ocan. Bi awunduliwi ... rublilwa tamacaw. Kommunistti partija upkattu hawadu ... Nuŋan gorottu ... bizəcān. ... dilaca həkuliwki. Tugə guləduʒuduk ... . Sonkandu ... hutəŋillə. Əwənki kooperatiwdula ulukil ... əməwrən. Kuŋakar ... boritta. Asi irgiciwə icəciksə ... . Hawamnil bajasalnun ... . Nuŋan so gorowo ... . Bolo mudandun bira ... . Awgarat bimuʒənni, ... acinʒi bikəl. Asal urəduk moti ulləwān ... .

(ŋənəʒəcān, doŋotocon, ņaŋņa, ņuŋunmə, ņuŋulləwə, nuŋnizərən, ņəŋņə, ņamatmar, ņamasəl,

nannalwatin, ɲaŋtalwa, ŋələllən, ŋorcaɜara, ɲaŋɲaja, ŋisuɜərə).

Dukumacin 52. Taŋkallu, taduk dukukallu ojoltot, ələkəs upkatwa **n**-icilwa turərwə, taduk **ɲ**-icilwa, taduk **ŋ**-cilwa turərwə.

Biral.

Biral minŋil,
alвisal, ŋonimil.
Ɲamaduk dunnəduk
iŋinipculə dunnələ
su gorowo əjənɜərəs.
Agilduli ŋənəɜərəs.
Heksalnun ŋorcaɜanal,
orasala oɜaras.
Sunŋildu suŋtaldusun
kətə ollol вiɜərə.

Dukumacin 53. Ələkəs gukəllu (ɜawkəllu) hanŋusaldu, taduk dukukallu tugi:

Dukuwunma taŋɜara.

Dukuwunma... (**eɜara**?). Partija... (**eɜaran**?). Hoktoli... (**eɜara**?) Nəkudu... (**eɜara** ?). Orondu (**eɜara**?). Saŋarwə... (**eɜara**?) Irəksəwə... (**eɜara**?). Kuŋakar Hulamalwa torgalwə... (**eɜara**?) Asal ulləwə... (**eɜara**?)
(ŋisuɜərə, nəɜərə, taŋɜara, ɲuŋniɜərə, namaɜara, nəməsiɜərə, ɲəcuɜərə, ŋaliɜərə).

§ 8. Ig ə.

Dukumacin 54. a) Taŋkallu, taduk gukəllu et umukən turən geduk huŋtutmər. в) Dukukallu upkatwa.

kətə —koto	вəli —вali
əcən —ocan	əsi —asi
вələrən —вoloron	вəjə —вajan
tərgəmə—torgama	ɜugəttən—ɜugattan

əki — oki	təgə —togo
əkin —okin	hərəkə—horoki
əriktə—orikta	hələk ə—holokto
əsim —osim	məŋən—moŋnon

вəgə —вega
əcən —ecan
səktə—sekta
əsi—esa

Dukumacin 55. Dukuзakallu, tupakalikla gələwзərilwə turərwə dukuзanal.

Nuŋan ... garan, зulə̄ski ŋorasinan. Bəjə ulukilwə ... warən. Nuŋan ajitkittu ilanma ... вiзəcən. Ajicimni nuŋandun ... вurən. Si eзanni ...? Bi ... əməwзəm. .....зulawi hutəwi suruwrən. Sulaki awdunin ... dagacandun вisin. Nuŋan dukuŋkiwi .... Ər anŋanidu unə ... . Aminmi ... вisin. Nuŋan urgəpcuwə ... iniзərən. Oron iŋaktalin ... .

(ŋella, ŋelaran, kotowo, kətəwə, вegalwa, вali, вəgə̄wə, əsi, səktəlwə, asi, sekta, зugə̄ttən, зugaran, pəktirə̄wunзiwi)

Dukumacin 56. Dukukallu tupakalikla turərwə. Saməlkiwə ə-wə igraskəllu.

Tugi: вi wam—nuŋan warən.

вi	nuŋan	вi	nuŋan
wam —	...	dukuwkanim —	...
am —	...	mikcanim —	...
sam —	...	hawaliwkanim—	...
tanim —	...	kamnundam —	...
haŋim—	...	зaldam —	...
ŋalim —	...	nawkanim —	...

Dukumacin 57. Dukukallu ərə̄wə ulgurwə, igraskəllu umukə̄nʒi igirakanʒi saməlkiwə ə; ʒurʒi igirakarʒi saməlkiwə e.

Ər ʙega mudandun ulumikit nonowron. Timatnə aminmi ʒu dagadun ilanma ulukilwə warən. Taduk dolʙodolon nuŋan umukə̄mə̄tjə ulukijə əcə̄n warə. Bi nuŋannun girkuktacaw. Ələ capəwə icəcə̄w. Ʒulawər mucuraw. Əninmi seŋanma silattan. Bu seŋanma ʒəwrəw, asinəw. Akinmi sektalwa əməwrən, nalʙawa ollan.

§ 9. Ig, saməlki. Ig g.

Dukumacin 58. Dukukallu

Ərgəcinʒi: gagil—gag

kətə:	umukə̄n:	kətə:	umukə̄n:	kətə:	umukə̄n:
gagil	— ...	inməkil	— ...	ʒawil	— ...
calʙugil	— ...	matakil	— ...	jaŋil	— ...
ʒagdagil	— ...	sələrukil	— ...	laŋil	— ...
taktikagil	— ...	calakil	— ...	ʙuril	— ...
igil	— ...	ʒuwunəkil	— ...	ŋuril	— ...

Dukumacin 59. Dukuʒakallu, tupakalikla gələ̄wʒərilwə turə̄rwə dukuʒanal. Saməlkilwa **k, g** igraskəllu.

Əsi-tirga ... dəgrə. Tatkit dagadun ... ʙisin. Aminmi ... ulgucə̄mə̄ttə. Bi takəndu ... ʙakam. Moti ... huktillən. Ugigit ʙi ... doldim, tar aeroplan ʙicə̄n. Halkacan ... ʙicə̄n. Asi ... ʙurdukwa təwrən.

(inməktulə̄, gagil, calʙug, sələruktu, igwə, taktikagdula, ʒuwunəkwə, mataknunmi).

§ 10. lg s, h.

Dukumacin 60. Dukukallu, kətə ʙidətin; saməlkiwə **s**-wə igraskəllu.

umukən:	kətə:	umukən:	kətə:	umukən:	kətə:
esa	ʒur	esal	asekta	nadan...	asatkan	ʒur...
osa	ilan...		osikta	ilan...	asaki	ʒur...
asi	jəgin...		ʙosokto	tunŋa...	casiwki	ilan...
usi	ʒur...		səsin	ʒur...	osonŋor	nadan..

Dukumacin 61. Dukukallu, kətə ʙidətin, saməlkiwə **s**-wə igraskəllu.

Umukən:	kətə:	umukən:	kətə:
sonŋacan	ilan sonŋacar	sukəcən	digin...
sacari	nadan...	saməlki	ʒan...
siru	ilan...	sen	ʒur...
samŋin	tunŋa....	seraŋ	ʒan...

umukən:	kətə:
imuksə	imuksəl
tərgəksə	....
irəksə	....
tiksa	....

Dukumacin 62. Dukuʒakallu dukuwurduwar ələkəs upkatwa **h**-cilwa turərwə, taduk upkatwa **s**-icilwa turərwə.

Horoki, sulaki, asi, helaki, osikta, hinuki, ʙosokto, seŋan, himiktə, sacari, tuksaki, hinni.

Nuŋan ʙiratki muləsincən. Bi sulakiwa wanasinim. Sonŋacan dərədun ʒur esalin. Bi hoktoli ŋənəsinim.

Dukumacin 63. Dukukallu, tupakalikla gələwʒərilwə turərwə dukuʒanal.

Agidu ... ʙiʒəwkil. Asi ... ulliʒərən. Ʒuga ʒudu ... ʙiwki ... . talumasincatin. Klasstu ʙəjətkər, ... ala-

guwʒara... ... kumalarwə owkil. Agidu irəktəl, calʙar, ... ʙiwkil. Kuŋakar ... ilara... ... ʙira ʒapkadun ʙaldiwkil. Tatkit sowettulan ʒurwə..., umukənmə ʙəjəwə... . ʒulwa..., əllirʒi owkil. Sonali ... juwki. Nuŋan... sururən.

(Saŋŋan, horokil, sunmə, saŋŋapcut, hoktokittuli, asal, asatkar, osalduk, asektal, samŋisalwa, sektal, asalwə, seraŋilʒi).

Dukumacin 64. Taŋkallu ulgurwə, dukukallu ələkəs upkatwa **s**-icilwa turərwə, taduk upkatwa **h**-cilwa turərwə.

Umnəkən ʙi ʒudukwi surum. Hoktoli ŋənəʒəm. Garaldu ekunma-wal doldim. Icəsinim, horoki dəgillən. Bi supirəldulə tuksam. Tala helakiwa icəm. Tariŋiwi pəktirənim, wam. Amaskiwi surussəm. Umnət ŋan supirəldu ekunma-wal doldim. Caski əməsinim, motiwa icəm. Nuŋanman pəktirənim; uram. Moti huktillən.

§ 11. Ig ə.

Dukumacin 65. Taŋkallu ajatmarit, dolcatkallu gunnəwəsun. Gukəllu ekunʒi ig ə igduk ə-duk huŋtutmər. ʒaldakəllu mənəkər gunmuwkəlwə, nuŋardutin əril turər ʙidətin.

ilə	ilə	cəmə	cəmə
ələ	ələ	dəlkən	dilkən
ərim	ərim	ŋəkə	ŋəkə
nəku	nəku	ətəm	ətəm

Dukumacin 66. Dukukallu, tupakalikla gələwʒərilwə turərwə dukuʒanal.

Bəjətkən... (ilə?) tuksaran. Taktikagdu kətə... (ekur?)....(et?) kədərəwkil. Asakil... (ekucil?) ʙiwkil. Capə mo ... (idu?) ʙiwki. Irəpcisəmnəlwə

... (et?) ozawkil. Tukaladu ... (ekuŋ?) bizəwki. Ṇaŋŋaduk ŋaləldu ...(ekur?) owkil. ... (ekun?) əwki hawalmura.

(Ənəlgə, bugdəkər, urələ, əpkərəl, dugədun, kədərət, ləpurəcil, irəgə, təpurəkən).

Dukumacin 67. Dukukallu ədu dukuwcagacin.

Ərgəcinzi. Juktukən—juktukər.

umukən:	kətə:	umukən:	kətə:	umukən:	kətə:
juktukən	— ...	cijəkən	— ...	zukəkən	— ...
bəjŋəkən	— ...	cukcəŋə	— ...	gilgəkən	— ...
bəjuncikən	— ...	cucunkən	— ...	guləkən	— ...
bərkən	— ...	cuŋurkən	— ...	hutətkən	— ...

Dukumacin 68. Dukuzakallu tupakalikla gələwzərilwə turərwə dukuzanal.

Asal ... (ilə?) muləsincəl. Supirəldu... (ekur?) baldira. Bəjətkən... (ewa?) tulənəsincən. Kuŋakar... (ekurzi?) əwizərə. Bəjə ... (ewa?) oran sulakitkar zaritin. Ər anŋanidu kolhostula omaktal zul... (ecatin?) Asi kooperatiwdula... (ecan?). Bəjə zuduwi... (ecan?) Asi cucunzi... (ezacan?). Asi ...(ŋiwi?) irgitkittulə suruwcən.

(Uzəcən, hutətkənmi, juktukəndulə, bəjuncikər, bərkənmə, cuŋurkərzi, guləkənmə, icətin, əməcən, jucən).

Dukumacin 69. Taŋkallu ərilwə turərwə, gukəllu, et umukən ig, koŋnomot saməlkit dukuwca, geduk igduk, koŋnomot saməlkit dukuwcat, huŋtutmər. Ekunŋacinzi gunmuwki ig ə. Ekundu nuŋan urəri?

bəjə sururən	bəjə surucən
bəjə əmərən	bəjə əməcən
bəjə ŋənərən	bəjə ŋənəcən

Bəjə jurən	Bəjə jucən
Bəjə irən	Bəjə icən
Bəjə əwrən	Bəjə əwcən

Dukumacin 70. 68-gəcin.

Ilə agila... (ecan?) Nuŋan gorottu ŋuŋulləwə ... (ecan?) Bəjə gorottuk... (eran?). Bəjətkən tatkittu... (ezaran?) Bolo əwənkil bəjurwə... (ecatin?) Təmul birali... (ezara?) Asatkar biratki... (esincatin?) Əwənkil ulumizəriwə umunupkitwə... (ecatin?). Pioneril ollomotcorildu... (ecatin?). Kuŋakar əwikittu... (ezara?) Oror oŋkokittulla... (ecatin?). Bi agidu homotiwa... (ecaw?). Asal təргəksəlwə ... (ezara?). Omolgi dukuwunma... (ecan?).

(dukucan, əwizərə, huktilcətin, icəcəw, izərə, kədərəzərə, surucən, bicən, əmərən, alaguwzaran, bələcətin, ocatin, mulәsincətin, ələnzərə).

Dukumacin 71. Taŋkallu ərilwə turərwə, gukəllu, et umukən koŋnomo saməlki geduk koŋnomoduk saməlkiduk huŋtutmər.

aran	arən	gara	garə
baran	barən	haran	harən
naran	narən	anaran	aŋarən
capa	capə	halgan	halgəm
daran	darən	takan	takən

anŋani	anŋəcim
ŋami	ŋan
samŋin	sarən
tagaran	tarən

Dukumacin 72. Dukuzakallu, tupakalikla gələwzəriwə [saməlkiwə dukuzanal.

Nuŋan ar..n-ar..n вira зapkalan agr...n. Ciwkacar amŋ...lwar aŋar... Gar... gar...du docaзaran. Halg...kəl зanduk зurə. Ollol adildu tag...ra. Oror вar... tolgokiwa iruзami. Bəjə moti həlkiwən dar...n. Kuŋakar dar...səlзi illa. Ənəlgə tirganiwa upkatwan eз...can? Əwənki зurwə anŋ...nilwa gorottu вiзəcən. Nuŋan зawwi вiratki anar...n. Uluki modu cap...wi oran. Зudu upkat har...n murəlin təgərə. Bəjə hoktoduk tak...səlwə anur...n. Nuŋan upkatwa sam...lkilwə saз...rən.

§ 12. Ig w.

Dukumacin 73. Dukukallu saməlkiwə **w**-wə igraзənəl.

вi əwum	вi əwзəm	зuwi	зulwi
вi awum	вi awзam	вirawi	вiralwi
вi ciwum	вi ciwзam	dilwi	dililwi
вi dawum	вi dawзam	adilwi	adililwi
вi зəwum	вi зəwзəm	agiwi	agilwi
вi hawum	вi hawзəm	esawi	esalwi
вi tawum	вi tawзam	ṇuriktəwi	nuriktəlwi

awdu awdanna
awdun dawdim

Dukumacin 74. Taŋkallu ərilwə gunmuwkəlwə, taduk dukukallu turərwə dukuwurduwar. Ələkəs upkatwa **w**-cilwə, taduk upkatwa **в**-cilwə, taduk upkatwa **p**-cilwə turərwə dukukallu. Igraskəllu ərilwə saməlkilwə.

Kuŋakan awuptinma garan. Awkittula sururən. Tadu ŋaləlwi, dərəwi, nikimnawi awran. Bəjətkən purtawi, torgawə, mokanmə garan. Lokoptikanmə ollan.

Ororwo ətəjəcimni ororwi ajawzaran. Nuŋan samŋisala ajat ilazaran. Dolbo ətəjətcərən, irgicil ədətin ororwon zawara. Agi girkin nuliwurwa, guliwurwə ajat sizəwki, agidu ədən badaralla.

Əwənki kooperatiwdu ulukiŋilwi burən. Mənəkən ajawa pəktirəwunmə, pəktiruŋkilwə garan. Hutəlduwi dukuwurwa, tatigawurwə garan. Upkattuwi burdukwa, taduk huŋtulwə zəptilələwə garan.

Bəjə, zapkaŋali ŋənəzənə, podagawə warən. Caski ŋənəzənə, zurwə horokilwa warən. Upkatwa potaduwi sicirən.

Dukumacin 75. Dukukallu dukuwurduwar, tupakalikla gəlawzərilwə saməlkilwə dukuzanal.

Kuŋakar nadallatikindu umnət a...kittu a...zara. Mitŋidu umunupkittut ilan ...rigadal oror-...ot ətəjətcərə. Amuttu kətə ...utəl, ...odagal, ciwkar bizərə. Bəjətkər ulgukil...ə kətəwə wacatin. Nuŋar...atin higrə taduk kooperatiwdu burə. Ga...calduli məŋurŋilduliwər huŋtutikir...ə dukuwur...a gara. Mitŋidu tatkittut zur gru...al gukcankit guldinmən ora. Ilan ...egal iltəncələtin hawal...ər iculirə. Ələkəsi...ti gruppa da...diran. Nuŋandun tatkit uruwkittun taŋiwur...a anira.

Dukumacin 76. Taŋkallu hanŋusalwa. Dukuwurduwar dukukallu gunmuwkəlwə, saməlkiwə w-wə igraskəllu.

Ərgəcinzi: Əwənkil agidu motilwa, bəjurwə, bəjŋəlwə wazəwkil.

Elwa wazəwkil əwənkil agidu? (motil, bəjur, bəjŋəl). Elwa buwkil əwənkil kooperatiwdu? (ulu-

kil, ɲəkəl, ʒantakil, bəjŋəksəl). Elwa oʒawkil oron nannadukin? (awur, sur, untal, kumalar, usil). Ewa taŋʒawkil kuŋakar tatkittu? (dukuwur, tatigawur). Elwa adilitcawkil əwənkil amuʒildu? (seŋasal, gutkər, kolemtel). Elwa oʒawkil alaguwumnil hawalkittu? (təgəŋkil, awsal). Elwa ulliʒəwkil asatkar hawalkittu? (awuptir, sur).

Hadun saməlkil huŋtutmərit gunmuwkil. Tarilwa okin-da təʒət taŋiwka.

§ 13. z, f.

Dukumacin 77. Taŋkallu ajat ərilwə turərwə. Taduk dukukallu ələkəs upkatwa z-cilwa turərwə, taduk upkatwa f-icilwa turərwə.

zawot	zurnal	familija	socializm
faʙrika	faktorija	ʙaza	kommunizm
gazeta	alfawit	ʙurzuj	kolhozil

Dukumacin 78. Dukukallu dukuwurduwar, tupakalikla gələwʒərilwə turərwə dukuʒanal. Igraskəllu z-wə, f-wə.

Tikin Dolʙordu kətə ... owcal. Tikin upkattu hawalʒaril ... umunupʒəwkil. Mitŋidu rajondut ... omuʒawkil. Tatkit taŋkittun huŋtutikir dukuwur, ... ʙisi. Ər anŋanidu mitŋidu okrugdut ələkəsipti əwədi ... jucən. Agidu kətəməmə ... ʙisi. Hawamnil ... nadana casila hawalʒawkil.

(Zawodildu, faʙrikaldu, faktorijal, zawodil, kolhozildu, gazetal, zurnalil, gazeta, sowhozilwa).

§ 14. nn, ll.

Dukumacin 79. Taŋkallu ərilwə turərwə. Gukəllu et dukuwcal turər gunmuwcəlduk huŋtutməsəl.

imanna	gunni	ollo	gullən
nanna	əmənni	ullə	dukullan
amannim	dukunni	suksilla	taŋillan
səgdənnə	taŋɜanni	ilalla	hawallan
awdanna	hawalɜanni	nadalla	illan

Dukumacin 80. Dukukallu dukuwurduwar, tupakalikla gəlɜwɜərilwə turərwə dukuɜanal. Igraskəllu **nn**-wə, **ll**-wə.

Si ... əsi-tirga? Nuŋan dukuwunduwi .... Əwənkil oron ... ajawɜara. Hawawi əwkā .... Bolo ... molduk buruwkil. Əwənkil bəjŋəl ... kooperatiwdu buwkil. Si dukuwunma əninduwi .... Idu nuŋan ... tiniwə? Bəjə ... hinawi təttən, taduk urəlā.... Urədu ... bəjumāsincən. Bi ... bikittu biɜəcəw. Bolo əwənkil ... ɜokewɜawkil. Bəjəl biradu ....

(eɜanni, suksillalwar, dukullan, ilallawa, ulləwən, ollomiɜawki, amannira, awdannal, nannalwatin, dukunni, hawallan, səgdənnəduwi, surullən, nadallawa).

Dukumacin 81. Bakakallu hanŋusalwa gunmuwkətikindu.

Ərgəcinɜi: Si eɜanni esi-tirga?

Əsi-tirga bi dukuwunma dukuɜam. Bi gorottula surumuɜəm. Bi internattu biɜəm. Bi tatkit hawalkittun hawalɜam. Bi omaktawa dukuwunma icətcəm. Nuŋan tatkittu alaguwullan. Bu ələkəsiptilwə kurewa ollaw. Bolo əwənkil motimisillə. Tugə upkat bəjumātcəril ulumillə. Mittu omaktawa həgdiwə guləwə olla. Əsi-tirga ɜur bəjətkər urokilwa amannira. Ər anŋanidu əwənkil molakicildu hawalilla.

§ 1. Hanŋuktaɜari gunmuwkə̄.

Dukumacin 1. 1) Taŋkallu ərəwə, ɜur ʙinəl: umukən hanŋuktagin, ge gunigin.

Dolcatkallu ajatmarit hanŋuktaɜari on gunɜəriwən. Awadi saməlki hanŋutaj gunmuwkə̄ mudandun. 2) Dukukallu ələ hanŋusalwa.

Tar ŋiŋil oror? ŋiŋil oŋkokicil?

— Tar upkat munŋil, kolhosŋi ororwun.

Tadu ekunma oɜara?

— Tadu kolhosŋiwa gulə̄wə oɜara.

Ekur tar guladu ʙiɜəŋə̄tin?

— Tar guladu kolhogir kuŋakartin ʙiɜəŋə̄tin.

Dukumacin 2. Taŋkallu hanŋusalwa, getikindu gukəllu, ee-gu, əcə̄-gu. Taduk dukukallu upkatwa.

Si iktəlwə təsiɜənni? Ɜəpildələwi si ŋaləlwi awɜanni? Si tətigəlwi təsiɜənni? Asindalawi si dərəwi, amŋawi awɜanni?

Si oɲoɜoŋo ʙisinni? Si taŋlan ʙisinni? Si dukuwurwa dukuɜaŋa ʙisinni? Si ulumiɜəŋə̄ ʙisinni?

Hanŋuktaraktin, dilgan huŋtuŋiwuwki.

Dukumacin 3. 1) Taŋkallu səginŋidə̄git ələkəsiptiwə hanŋunma taduk anŋidagit ələkəsiptiwə guninmə. Gukəllu, hanŋusalwa taduk gunisəlwə. Taŋɜanmasun dilgansun urə̄t ʙiwki?

Dukukallu hanŋunma, taduk guninmə.

Hanŋusal:	Gunisəl:
1. Iwan taŋɜaran?	1. Iwan taŋɜaran.
2. Dukuwun Iwandu?	2. Dukuwun Iwandu.
3. Alagumni əməcən?	3. Alagumni əməcən.
4. Nuŋan dukuwurwa əməwcən?	4. Nuŋan dukuwurwa əməwcən.
5. Iwan dukullan?	5. Iwan dukullan.

Dukumacin 4. Gunmuwkə̄tikinmə ɜurə̄ taŋkallu: ələkəs hanŋunŋacin, taduk guninŋəcin.

Bu agila surузəŋəwun. Əsi-tirga aja tirgani. Tigdə acin oзaŋan. Upkat kuŋakar surузəŋətin. Alagumni tugi-də munnun surузəŋən. Ŋinakin munnun huktiзəŋən.

Dukumacin 5. Taŋkallu upkatwa gunisəlwə. Bakakallu awadi ələkəsipti haŋgun вicən. Bakakallu gilwə haŋgusalwa. Taduk dukukallu, ələkəs haŋgunma, darandun guninmə.

Haŋgusal:	Gunisəl:
1.	1. Agidu.
2.	2. Molaзacan.
3.	3. Aminnunmi.
4.	4. Ulukiwə.
5.	5. əcə, əcən warə.

Gunmuwkə haŋgutaj haŋguktaзarit gunmuwkət gərвiciwuwki. Amardun haŋguktaзari saməlki dukuwuwki. (?)

Dukumacin 6. Boritkallu dukuwunmar awdannawan kaltakatalзi. Зəginŋidədu anketa haŋgusalwan dukukallu, aŋgidadu gunisəlwə dukukallu.

Anketa.

1. On gərвis, on familijas?
2. Adi aŋganiŋici вisinni?
3. Tatkicis on gərвin?
4. Idu tatkicis вiзərən?
5. Awadidu gruppadu si alaguwзanni?

Dukumacin 7. Dukukallu ərəwə ulgucəməcinmə. Gunmuwkətikin mudandun tupakaja-gu, haŋguktaзarija saməlkijə-gu dukukallu.

Ir-kə toktoŋki	— Togo зəwcən
— Inməktu вicən	Ir-kə togo
Ir-kə inmək	— Udun sicən
— Nəkudu вicən	Ir-kə udun
Ir-kə nəku	— Tarjatki surucən

Dukumacin 8. Igrawcadu turəntikindu haŋgunma зaldakallu. Ələkəs tarawə igdit gukəllu, taduk dukuwurduwar dukukallu.

Ərgəcinзi: Ewa doldiran Moŋo dolвo?

Kolhos вuləsəlin.

Dolвo Moŋo tuligəduk ərinmə doldiran. Nuŋan tuliski jurən. Iləl вira зapkalan tuksaзara. Bira зapkadun saŋŋan icəwзərən. Tala kolhosŋi nəkcəkicin зəgdəзərən. Nuŋanman kulakil nulla. Kolhogir togowo himat sirə. Kulakilwa uŋkildimətkittu вurə.

Dukumacin 9. Dukukallu ərilwə gunisəlwə. Targacirwa gunisəlwə dukudawər, gakallu gələwзərilwə turərwə hanŋusalduk.

Ərgəcinзi: Klim Efremowic Worosilow Hulama armija ŋoramnin вisin.

Hulama armija ŋoramnin.

Ŋi Hulama armija noramnin? (Klim Efremowic Worosilow). Adiduk anŋaniŋildukwi nuŋan ələkəs sahtaldu hawalilcan? (ŋuŋunduk anŋaniŋildukwi). Asuna nuŋan garan hawaliwi tirganidu? (Зanə kopejkala). Taduk nuŋan eзacan? (Macaləlwə ətəjətcəcən, kulaktu hawalcan, zawottu hawalcan). Ekun зarin nuŋanman kətərə gorottuk juwcətin? (Hawamnil klasstin вuləsəlnunin ŋorcan зarin). Ecan girki Worosilow Oktaвrŋi rewolucija вiŋəsin? (Hulamaldu kusidildu multaldu nuŋniзəcən)

Dukumacin 10. Dukukallu, gələwзərilwə hərgilə вisilwə turərwə gaзanal.

Dukuзakallu tugi: Oktaвrŋi rewolucija oktaвrdu вicən, tarit nuŋan Oktaвrŋit gərвiciwuwki.

Oktaвrŋi rewolucija.

Eda rewolucija Oktaвrŋit gərвiciwuwki? Awadi partija rewolucijadu nuŋniзəcən? Təli ŋi kommunistti partija ŋoramnin вicən? Oktaвrŋi rewolucija odalan ŋiŋil faвrikal, zawodil, ajatkul вəjumətkicil, ollomotkicil вicətin? Ŋiŋi tar upkat tikin?

(Oktaвrdu вicən; kommunistti partija; Lenin; вajasalŋil, kapitalistilŋil; hawamnilŋil, dunnəwə hawalзarilŋil).

§ 2. Əriwɜəri gunmuwkə.

Dukumacin 11. Taŋkallu ərəwə ikənmə, taŋkallu igdit, ajakanɜi Awadi saməlki gunmuwkəl mudandutin dukuwca? Dukukallu dukuwur duwar.

Dunnəŋdut ultaɜaran:
Girkil umukəndu!
Zawodildu, faʙrikaldu
hawalkallu ɜunmənɜi!
Dətildu, agildu
hawalkallu ɜunmənɜi!
Kətətmərjə ʙəjŋəksələ ʙuwkə!
Kətətmərjə ʙurdukja ʙaldigawka!
Kətətmərjə masinala ʙuwkə!
Kolhozilwa sotmarit kaŋkiwka!

Dukumacin 12. Taŋkallu igdit, ajakanɜi ərilwə gunmuwkəlwə (plakatil ɜaritin). Nuŋarwatin taŋɜanal, ajakanɜi dilganmar dolcatkallu. Awadi saməlki gunmuwkətikin mudandun dukuwca? Dukukallu ərilwə gunmuwkəlwə.

Upkat hawalawər!
Ənəlgəl acir oktin!
Bajasal, samasəl acir oktin!
Ər ʙiɜəŋnən Hulama armija!
Ər ʙiɜəŋnən girki Stalin!

Əriɜərəktin dilgan əŋənitmər owki.

Dukumacin 13. a) Taŋkallu gunmuwkətikinmə ələkəs ɜəginŋudu, taduk anŋudu ojoltoldu. Awadit dilganɜi su taŋɜaras gunmuwkəlwə anŋudu? Awadi saməlki mudandutin? ʙ) Dukukallu gunmuwkəlwə anŋuduk ojoltoduk.

1. Aja tirgani.
2. Hawallan ʙəjə.
3. Cərumə dolʙoltononi.
4. Alapcu ɜəptilə.
5. Səwɜəpcu ulgur.
6. Guɜəj gulə.

1. Ekun ajan tirgani!
2. Ekun hawallan ʙəjə!
3. Ekun cərumə dolʙoltononi!
4. Ekun alapcu ɜəptilə!
5. Ekun səwɜəpcu ulgur!
6. Ekun guɜəj gulə!

Əriwɜəri gunmuwkə mudandun əriwɜəri saməlki dukuwuwki. (!)

Dukumacin 14. Əlakəs dukukallu əriwɜərilwə gunmuwkəlwə, taduk hanŋuktaɜarilwa gunmuwkəlwə.

Tar ekun hawawi unət ətəcən?
Tar ekun əwki hawalmura?
Hawawər kətəŋŋət! Ajatmarit hawalgat!
Upkat taŋlasal ogat! Upkat salasal ogat!

Dukumacin 15. Taŋkallu umukənmə-də gunmuwkəwə amarulta ilandu ojoltoldu. Su urət taŋɜaras nuŋarwatin?

Nuŋan ɜuduwi.	Nuŋan ɜuduwi?	E-e nuŋan ɜuduwi!
Alapcu silə.	Silə alapcu?	Ekun alapcu silə!

Dukumacin 16. Dukukallu dukumacinduk 15 əlakəs upkatwa hanŋuktaɜarilwa gunmuwkəlwə, taduk əriwɜərilwə gunmuwkəlwə. Taŋkallu əmənmucəlwə. Et taril əlakəsiptilduk huŋtutməsəl?

Hanŋuna, ərinə acir gunmuwkəl ulgucənɜərilɜi gərвiciwuwkil.

Dukumacin 17. Taŋkallu ulgurwə. Gunmuwkəl mudandutin tupakagu, hanŋuktaɜari saməlki-gu, əriwɜəri saməlki-gu gələwrəkin, tarawə dukukallu.

Tatkit uruwkittun.

Uruwkit həgdigun uruwkitwə nittən.
— Upkat əməcəl.
— Upkat Upkat
Nikolaj həgdigutki gunən:
— Bi-kə gunmuɜəm
— Gukəl
— Bi gunim, əlakəs mitŋi klassti hawawan gumətəwər, taduk ekskursijawa gumətəwər.
— Bi əsim ɜokildira
— Si et-ka jəkəcinni
— Bi əcəw doldira gunɜəriwən

Həgdigu upkatwa simulaliwkanən
— Bi gələzəm, upkat simuladatin, ajat dolcattatin.
Upkat simurgara.

Dukumacin 18. Dukukallu sunŋiduk dukuwunduksun „tagin zarin“ zutəlzi ulgucənzərilwə, hanŋuktazarilwa, əriwzərilwə gunmuwkəlwə.

Dukumacin 19. Zaldukwar dukukallu ulgucənzərilwə, hanŋuktazarilwa, əriwzərilwə gunmuwkəlwə.

§ 3. Ultamal igil, əsil ultara igil.

Dukumacin 20. Gukəllu hərəkəltət igilwə: **a, u, o, i, m, в, k, e, t, s.** Awadil igil ərilduk igilduk sotmarit aŋawcat amŋat gunmuwkil? Awadil igil hujutmərit aŋawcat amŋa gunmuwkil? Awadil igil ultawkil? Awadil igil əwkil ultara?

Igil: **a, o, u, i, ə, ə̄, e** ultamalzi igilzi gərBiciwuwkil.
Igil: **в, c, d, z, f, g, h, j, k, l, m, n, ŋ, ŋ, p, r, s, t, w, z** əsilzi ultara igilzi gərBiciwuwkil.

Alfawit.

Upkat saməlkil 27. Nuŋartin tugi amarulta iliwuwkil:

A	B	C	D	Z	E	Ə	Ə	F	G	H	I	J	K	L
a	Be	ce	de	ze	e	ə	ə̄	ef	ge	ha	i urumkun	j	ka	el

M	N	Ņ	Ŋ	O	P	R	S	T	U	W	Z
em	en	eŋ	ŋe	o	pe	er	es	te	u	we	ze

Tugi ilitcanal nuŋartin alfawitit gərBiciwuwkil.

Ultamal saməlkil **A, O, U, I, Ə, Ə** gil saməlkil əsil ultara Bisi.

Dukumacin 21. Dukukallu alfawittuk upkatwa əsilwə ultara saməlkilwə. Taduk taŋkallu adi nuŋartin upkat.

Dukumacin 22. Taŋkallu ərilwə turərwə, saməlkilwə təzət gərBizənəl.

RSFSR (er-es-ef-es-er)
SSRU, CK WKP(в)

Dukumacin 23. Ərilwə gərвilwə dukukallu amarulta alfawitgacinзi. Awadil ələkəsiptil saməlkicil gərвil ədu acir?

Moŋo, Calkaca, Nəjmicə, Bulвik, Sintuk, Dunnəcə, Oporca, Guriwul, Kopkonca, Liвgərik, Tamnarik, Ukək, Pawel, Iwan, Olga, Fedor, Anna, Зalunca, Uksirik.

Lopal, Momol, Lontogir, Putugir, Joligir, Haŋnadagir, Curakagir, Laligir, Kima, Bajaki, Gərвəl, Kemukagir, Təpəkə, Udigir, Sicəgir, ŋanagir.

Dukumacin 24. Dukukallu sunŋi gruppasun alaguwзarilin upkatwa gərвilwətin alfawitit.

Ərgəcinзi:

1) Aвramow Iwan.
2) Bajaki Mihajil.
3) Cərə Uksirik.
4) . . . . . .
5) . . . . . .
6) . . . . . .
7) . . . . . .
8) . . . . . .

Dukumacin 25. Bakakallu mənŋilduwər turərukilduwər ərilwə turərwə.

1. Oktaвrcikan, pioner, komsomogin, kommunist.
2. Akit, tatkit, awuptin, dukuŋki, hawalkit.

Dukumacin 26. Dukuзanal, igraskəllu ultamalwa igilwə.

Həgdikəkun, вugdikakun
ijəci вəjun ŋənəзərən.
ŋanmaktal, irgaktal
вiratki asaktaзara.
Bəjun вira mulin hurrən.
Dilwi ugirrən.
ŋanmaktal, irgaktal
əwkil nuŋanman зəwrə.

Dukumacin 27. Taŋkallu, ŋonimkuratcənəl turən hadikarwətin. Adira su amŋawar aŋarəs, ələkəsiptiwə turənmə taŋзanal? Gewa, iliwa turənmə taŋзanal?

tat-kit	kol-hos	a-wu-ptin
tə-gə-ŋki	ra-di-o	du-ku-wun
du-ku-ŋki	umu-nup-kit	pək-ti-rə-wun

Dukumacin 28. Gukəllu ŋonimkuratcənəl turən **pəktirəwun** hadikarwan. Adi hadikaci ər turən? Awadi ələkəsipti hadikanin? ge? ili?

Dukukallu ərəwə turənmə, igirakarɜi hadikardu воritcanal.

Igraskəllu nuŋandun upkatwa ultamalwa igilwə. Adi ultamal igil hadikatikindun? Ultamaja igjə acin turən hadikanin вisin-ŋu? acin-ŋu? Tugi-də dukukallu ərilwə turərwə: **alagumni, ajitkit, aeroplan, ləpurə, asaki, motor, kooperatiw.**

Adi-wal ultamal igil turəndu, tarвa-da turən hadikarin.
Umukən hadikacil turər вiwkil (mo, mu)
ɜur hadikacil turər вiwkil (вi-ra, o-ron)
Ilan hadikacil turər вiwkil (kə-də-rə, u-lu-ki)
tugi-də caski.

Dukumacin 29. Dukuɜanal, воritkallu igirakanɜi turəntikinmə hadikardutin. Ultamalwa igilwə igraskəllu.

Bu — Moŋo, Anna, Pawel
guldiwkəwə oraw,
ər tirganiduk hawawər,
alaguwunmar ajaŋdawər.

Dukumacin 30. ɜaldakallu gunmuwkəlwə, nuŋardutin əril turər вidətin. Dukukallu nuŋarwatin. Icəwkəkəllu dukuwcalɜi taŋulɜi turəntikin hadikarwətin.

əwənki	nəku	təpurəkən
ɜəptilə	əɳə	asatkan
turaki	ollo	вəjətkən

Dukumacin 31. Dukukallu ərilwə turərwə, nuŋarwatin hadikardu воritcanal. Taduk umukən hadikacilwa turərwə dukukallu.

Ərgəcinɜi: вə-jə, ju-ktu-kən.

Bəjə,juktukən, guʒəj, əmuj, вajan, вəjŋə, ajan, əjən, jopkokon, jako, caj, maj, jari, jaŋ, jotila, jaŋka, вəjun, hoj, ajitkit, gujawun, ajicimni, hajikta, hujən, ijə, kujikta.

Ig j əwki turən hadikanman ora, tarit nuŋan əsit hadikanŋirə igit gərвiciwuwki.

§ 4. Okin ə dukuwuwki.

Dukumacin 32. Ʒaldakallu gunmuwkəlwə, nuŋardutin əril turər вidətin

əjən	kukəki	əmənmurən	əməcən
nəku	kədərə	gələwʒərən	ŋənəcən
dugə	ʒəptilə	əjənʒərən	gərвiʒəŋən
icən	dəginŋəktə	nəʒərən	suruʒəŋən

Dukumacin 33. a) Dukuʒanal, igraskəllu ə-cilwə turərwə. в) Taduk dukukallu upkatwa ə-cilwə turərwə.

Ələkəsipti ulumikit.

Təli вi nadaci вicəw. Umnəkən əŋəkəw mintiki guncən: — Kə, nəku, amakas sindu вərkənmə oʒaŋan. Əsilə si garpattawi alaguwʒakal.

Təgəmi amakaw mindu вərkənmə lukitəjilwə вucən. Bi ʒu dagadun tulilə ulukiwə icəcəw. Umnə garpacaw, uracaw. Jəgirə garpacaw, ulukiwə asaktaʒana. Təli ajat nəmkicəw. Jəgiwcəw garpacaw, ulukiwə wacaw. Tariptiduk вi tirganitikin ʒutəlʒi, ilataliʒi ulukilə ʒulawi əməwʒəcəw. Təli aminmi min du pəktirəwunmə вucən. Tariptiduk вi pəktirulən ocaw.

Dukumacin 34. Dukukallu ələ gunisələ.

Ərgəciniʒi: Bi nəkudu locokowo nəcəw.

Si idu locokowo nəcəs? Ilə kuŋakar surucətin? Ekur nəkcəkittu huklə3ərə? Ilə mulə3incətin asal? Ilə tuksacan kuŋakan? Et ulukilwə wawkil? Ilə əwənki tulənəsincən? Idu kədərəwə nəcəs? Idu aʒərən kuŋakan? Ewa ulgucəmətte вəjəl?

(Juktukəndulə, nəkudu, ʒəptilə ŋətil, ʒəpkittulə, əŋəkələwi, dəttulə, вədu, kədərəruktu, kolhostula idəwər).

ə dukuwuwki:
1) ə-cil turən hadikarin amardutin, a-gacin-ŋu, o-gocin-ŋu ig doldiwrakin.
Ərgəcinзi: вəjəl-dulə ə-mə-cən, ətirkən
2) ə-jə acirdu turərdu, a-gacin-ŋu, o-gocin-ŋu ig doldiwrakin
Ərgəcinзi: suru-cən, juktu-kən, ulukilə,

Dukumacin 35. Huŋtuŋkəllu turərwə nuŋartin зuləptiwə oriwa icəwkəndətin. Igraskəllu saməlkiwə ə-wə.

əməm—əməзəŋəw	вələm—вələзəŋəw	вum—вuзəŋəw
ŋənəm— ...	зəgdəm— ...	jum— ...
зəwum— ...	mədəm— ...	huktim— ...
gənnəm— ...	nəm— ...	tinim— ...
gərвim— ...	surum— ...	im— ...
iltənim— ...	nuŋnim— ...	вiзəm— ...

Dukumacin 36. Huŋtuŋkəllu turərwə nuŋartin ucəlləptiwə oriwa icəwkəndətin. Igraskəllu saməlkiwə ə-wə.

вələm—вələcəw...	əməm—əməcəw	im— ...
зəwum— ...	mədəm— ...	jum— ...
ŋənəm— ...	iltənim— ...	вum— ...
gənnəm— ...	nəm— ...	surum— ...
gərвim— ...	зəwзəm— ...	nuŋnim— ...
huktim— ..	gunзəm— ...	tinim— ...

Dukumacin 37. Huŋtuŋkəllu turərwə ərgəcinзi: вəjə—вəjətkən, taduk caski. Igraskəllu saməlkiwə ə-wə.

вəjə—вəjətkən	usi— ...	səktə— ...
вəjun— ...	hinuki— ...	putə— ...
вəjŋə— ...	turu— ...	judu— ...
вər— ...	tuksu— ...	hilti— ...
hutə— ...	luku— ...	uluki— ...
dət— ...	kukəki— ...	зiktə— ...
nəku— ...	dəginŋəktə— ...	inmək— ...
ijə— ...	əwənki— ...	sukə— ...
jukti— ...	kukti— ...	sicu— ...

§ 5. Okin igil e, ə dukuwuwkil.

Dukumacin 38. Dolcatkallu ajatmarit awadi gepti ultama ig, turəndu **e** вisikin, taduk **ə** вisikin. Dukuзanal, igraskallu **ə**-wə, **e**-wa,

вega — вəgə	ŋelalim — ŋələlim
sekta — səktə	ecan — əcən

Dukumacin 39. Dukuзakallu dukuwurduwar tupakalikla gələwзərilwə turərwə dukuзanal.

Tərgəksəwə odawər, ... owka. Bi ... upkatwar gorottu вicəw. Bəjətkər ... əməwrə, sulakitkan guləkənən olla. Asatkar ... əməwrə, klas oldondun lokollo. Nuŋan ... əsi-tirga? Nuŋan ewa-da ... ora. Bi irgiciwə icəciksə .... Asi ŋinnukarwə .... Kumalarwə ... oзawkil Oron ... alapcu вiwki. Asal hawaliwər ... gacatin.

(Meganin, вəgəjə, sektalwa, вegawa, səktəlwə, ecan, ŋələcilcəw, əcən, ŋelallan, metalduk, məŋurə).

Turəndu **e** вisikin, amardun gildu turən hadikardun **a** dukuwзaŋa. Ərgəcindu turəndu **ə** əwki okin-da dukuwra.

Ərgəcinзi: sektakandula.

Turəndu **ə** вisikin, amardun upkattu gələwзəridu **ə**-gu **ə**-gu dukuwuwki. Ərgəcindu turəndu **a, o, e** əwkil okin-da dukuwra.

Ərgəcinзi: əninduləwər

Dukumacin 40. Huŋtuŋkallu turərwə ərgəcinзi: sekta — sektakan, taduk caski.

sekta— ...	meta— ...	kədərə— ...
səktə— ...	esa— ...	seŋan— ...
вega— ...	sen— ...	megan— ...
вəgə— ...	səsin— ...	вəjə— ...

§ 6. a — зur igil, umukən saməlki.

Dukumacin 41. Taŋkallu ajatmarit ərilwə turərwə зutəlзi, gukəllu, et ig **a** ələkəsiptidu turəndu igduk a-duk gedu turəndu huŋtutmər.

agən — aga	capə — capa
вarən — вaran	darən — daran

anŋə — anŋani	garə — gara
halgəm — halgan	narə — nara
takən — takam	tarə — tara

Зur igil a вiwkil. Umukən urumkun, ge ŋonimkun. Urumkun a amardukin okin-da a dukuwuwki.

Ərgəcinзi: samŋindula, aŋaзakan.

ŋonim a amardukin, urumkun ig doldiwrakin, okin-da ə dukuwuwki. ŋonimkun a doldiwrakin, okin-da a dukuwuwki.

Ərgəcinзi: warən, waзəŋan, aзəcan.

Dukumacin 42. Dukukallu ulgurwə. Igraskəllu umukənзi igrakanзi urumkukərwə a-wa, зurзi igrakarзi ŋonimkurwə a-wə.

Tar anŋani amaski вicən. Təli ḥalgalasani вicən. Calkaca aminnunmi uluməsincətin. Зudukwar surucətin. Umnə anŋəttə. Calkaca molasincan. Togowo ilaran.

Unə təgərə. Calkaca вirala muləsincən. Garaldu ekuna-wal doldiran. Icəttən, garə təgətcərən. Calkaca caski sururən. Uluki capədukwi ləlunən. Calkaca himat amaskiwi tuksaran. Pəktirəwunmi garan, ulukiwə uзalin uзasinən. Ulukiwə вakaksa, warən.

Ələkəsiptildu ilalladu nuŋartin ilan-зarwə ulukilwə warə.

Dukumacin 43. Зaldakəllu ulgurwə, əril turər gunmuwkəldu вidətin. Dukukallu nuŋanman tugi: **Зawkan вira зapkalan agrən** taduk caski.

Agrən, зawkan, mikcanəw, agin, guluwun, ilaraw, anŋəcilləw, зantaki uзan, icəttəw, uзaktallaw, warəw, ilalla, ciwkamirəw, зu, mucuraw.

Dukumacin 44. Tilkəllu ərilwə nonowkolwa, taduk oṇokollu nonowkol gunisəlwətin

1. Зur motil kaltirdu oŋkoзoro?
2. Tar ekun garpalan?
3. Asal takəndu зalum təgətcərə?

Nononol: ser, esa, kədərə.

Dukumacin 45. Dukukallu dukuwurduwar. Tapakalikla turənmə təzət dukukallu.

Ərgəcinzi: Hunat agawa kapuran.

Hunat... (**aga**) kapuran. Bəjətkən mənŋiwi... (**agən**) əmənən. Oror... (**вami**) caski iruzami. Awdudu ilan... (**nara**). Dilaca dunnələ... (**nami**). Dukukal... (**tara**) upkatwan. Kooperatiw... (**daran**) tatkit вisin. Nuŋan sulaki uzawan... (**dami**). Gukcanzaril ilalladu ŋamaziwa ulukilwə... (**wami**). Asal... (**kuŋakar**) irgitkittuk... (**zu**) suruwrə.

§ 7. Umukən, kətə.

Dukumacin 46. Zaldakallu mənŋilwər gunmuwkəlwər, nuŋardutin əril turər вidətin.

ilan mol	nadan вəjəl	ŋuŋun ollol
zur zul	ilan zawil	zur asatkar
zur asal	tunŋa вiral	zan oror

Dukumacin 47. Ətəkəllu dukuzami, amargulwa saməlkilwə igrazənəl.

umukən:	kətə:	umukən:	kətə:
mo	4 mol	dukuwun	3 dukuwur
oron	10...	adil	5...
вəjə	7...	siru	3...
asi	3...	gag	4...
kuŋakan	8...	dukuŋki	8...
murin	6...	zu	10...

Dukumacin 48. Dukuzanal, taŋulikla, gələwzərilwə turərwə dukukallu.

Bəjətkər... (10) ollolwo əməwrə. Asatkar... (3) oŋowurwa oŋocotin gazeta zarin. Kolhostu... (5) momal guləl owcal. Mitŋidu klastut...(10) вəjətkər, ...(12) asatkar alaguwzara. Nuŋan...(4) anŋanilwa gorottu tatigawzəcan.

(zanmə, diginmə, zan, zan-zur, tunŋa, ilanma).

Turəndu taŋu icəwkənmucə вisikin, tarawə turənmə okin-da kətəgəcinzi dukuwka.

§ 8. Əsil ultara igil: dilgacil, dilgana acir.

Dukumacin 49. Taŋkallu toritalʒi ərilwə turərwə. Gukəllu awadil igil turər mudardutin ʙisi. Et umukən geduk huŋtutmər.

inmək — calʙug
kədərəruk — ʒagdag
sələruk — gag

Dukumacin 50. Kupukallu hanŋalʒiwar serwar, gukəllu igilwə toritalʒi: **d—t, ʙ—p, g—k.**

Awadil igil gunʒənmətin su kiŋirwə doldiʒaras? Tar dilgannun.

Awadil igil dilgana, kiŋirə acinʒi gunmuwkil? Awadil igil dilgatajl. Tugi-də okallu, gilwə igilwə dolcatcənəl: **w—f, ʒ—c, z—s.**

Igil ʙ, w, d, g, j, l, m, n, ŋ, ŋ, r, w, z dilgacil, igdil. Tarit nuŋartin dilgacilʒi əsilʒi ultara gərʙiciwuwkil.

Igil c, f, h, k, p, s, t dilgana acinʒi gunmuwkil. Tarit nuŋartin dilgana acirʒi əsilʒi ultara gərʙiciwuwkil.

Dukumacin 51. Dukukallu ərəwə taʙulawunma dukuwurduwar. Taduk okallu həgdidu ʙumagadu həgdiwə taʙulawunma, lokokollu nuŋanman klass oldondun.

Dilgacil da dilgana acir əsil ultara igil toriltin.						
Dilgacil əsil ultara:	B	G	D	W	ʒ	Z
Dilgana acir əsil ultara:	P	K	T	F	C	S

Dukumacin 52. a) Ələkəs dukukallu turərwə saməlkicilwə igilwə urərilwə. Taduk turərwə saməlkicilwə igilwə əsilwə urərə.

Ərgəcinʒi:

(Ələkəs)	(Taduk)
amut	əwtə
ʒaw	awkit.
inmək	awdu

в) Зaldakallu mənŋilwər ġunmuwkəlwər, nuŋardutin əril turər вidətin.

gag	əwṭə	tatkit	dugə
inmək	awdu	matak	ṇuŋṇaki
зaw	əwtilə	зulgak	imaŋna
amut	awdun	зugani	suriŋna
dət	awkit	tugəni	niruŋna

Dukumacin 53. 52-gəcin.

nanna	əmənni	helaki	halka
imanna	gunni	horoki	halgan
ollo	dukullan	hinuki	həku
ullə	taŋillan	hurkə	hurkəkən

Turər вiwkil huŋtutikirdu əwənkildu huŋtutikirзi gunmuзəril (nanna, ollo, horoki, asi, usi tugi-də caski) Ərgəcir turər təзət dukuзariwatin ajat sawka.

Dukumacin 54.

asi	usi	asekta
esa	osa	osikta

Dukukallu, gəlәwзərilwə turərwə dukuзanal.

Nuŋan... omaktawa sunmə əməwrən. Bukəl dukuwunma.... Bəjətkənŋil... ənunillə. Bəjətkən... dagacandun sulaki awdunman вakaran. Ṇaŋṇadu kətə... Sirulasa вu urələ... Nuŋartin sowettula....

(Hawalnasincatin, asiduwi, osiktal, asekta, вəjumәsinзəŋәwun, esalin, asatkandu).

Зur ultamal saməlkil sigdilәldutin okin-da **s** dukuwuwki, **h** əwki dukuwra.

Dukumacin 55. Зaldakəllu gunmuwkəlwə, nuŋardutin əril turər вidətin.

asincan	вosokto	tiksa
dukunasincan	həsin	imuksə
molasincan	hisə	siluksə
hawalnasincan	misiktə	suksa
talumasincan	usə	suksilla

Dukumacin 56. Ətəkəllu dukuzami.

Ekun idu вizərən.

Sulaki agidu. Helaki... Horoki... Seŋan... Hinuki... Sekalan... Hinni... Humu... Sonŋacar... Tuksakil...

(mudu, dəttu, zagdakagdu, əmkərdu, urədu, urikicildu, dəkəcərdu, caвugildu)

Dukumacin 57. Ətəkəllu dukuzami.

Ekun idu вaldizaran.

Himiktəl zagdagdu. Asektal... Sektal... Hulal... Higəliktəl.. (urədu, zapkaŋaldu, dəttu, agidu, əmkərdu.)

Dukumacin 58. Dukuzakallu tugi: Himiktəl ircəl, hulamal, alapcul.

himiktəl	oŋoktowo təsiwun	sur
sirul	tuksul	səktəl
awsa	howoril	hullal
horokil	hurkal	sektal
hagal	asatkar	sukəl

(Həgdi, moma, ŋuriktəməl, вurgul, alapcul, guzəj, osama, koŋnomol, hulamal, culamal, вagdamal, ŋamapcul, kaŋkil, hujukur, ilmaktal, ŋonimil, sələməl, вəjŋəksəməl, irəksəməl, tərgəksəməl, siŋamal, urumkur).

Dukumacin 59. Ətəkəllu dukuzami.

Daga—goro. Alвin—... Urgəpcu—... Alapcu—... Ugilə—... Sagdi—... Girki—... Dolвo—... Həku—...

(Əjimkun, hərgilə, silimkun, вulən, gəcipcu, iŋinipcu, ŋəmumə, ilmakta, timatnə)

Dukumacin 60. Ətəkəllu dukuzami.

Bagdama—koŋnomo. Ŋəri—... Ulapkun—... Ŋonim—... Nəmkun—... Bəjə—... Səwzəpçu—... Həgdi—... Kətə—...

(Adikan, olgokin, urumkun, haktira, hujukun, asi, ənəjipcu вuliwsipcu, diram).

§ 9. Lucadil (internacijadil) turər.

kommunistti	gosudarstwo	kapitalistti
socialistti	elektricestwo	klassti

Dukumacin 61. Ətəkəllu dukuzami

Tugi: kommunistti partija

kommunistti...	kapitalisttil...
socialistti...	klassti...

(partija, gosudarstwo, dunnəl, ŋorcan).

Hadun lucadiduk turənduk gawcaldu turərdu kətə əsil ultara igil umukəndu biwkil. Təzət dukuriwatin ajat sawka.

Ər: kapitalistti, kommunistti, gosudarstwo.

Dukumacin 62. Zaldakəllu gunmuwkəlwə, əril turər bidətin.

Gosudarstwo, elektricestwo, kommunistti, socialistti, kapitalistti, klassti.

Dukumacin 63. Ələkəs dukukallu **mm**-cilwa turərwə taduk **ss**-ilwa. **ll**-cilwa, **pp**-ilwa turərwə.

ko**mm**una	gra**mm**	gru**pp**a
komi**ss**ija	kilogra**mm**	kollektiw
ka**ss**a	telegra**mm**a	mi**ll**ion
kla**ss**	progra**mm**a	ko**mm**unist

Hadun turərdu zur urəcil saməlkil biwkil. Tarawə sawka

Dukumacin 64. Dukuzakallu, tupakalikla gələwzərilwə turərwə dukuzanal. Taduk igraskallu turərwə zur urəcil saməlkitajilwə mudandutin.

Bu geptidu ... allaguwzaraw. Mitŋidu tatkittut digin .... Zuga bu ... surużəŋəwun. Hadildu gorodildu ... hələkə iləl bizərə. Əninmi ilan-zarwə ... ollolwo turukədərən. Əsi-tirga tatkittulla ... əməcən. ... gələwzərə, ətəwcəlwə aluguwzami

gorottulla uŋdətin. Tatkit kooperatiw ... ɜan rubLil bisi. Tatkittula ... əməcətin əwədi turən ɜarin dukuwcal.

(programmal, klasstu, klassil, millionduk, gorottula, kilogrammilwa, programmal, telegrammal, kassadun).

Dukumacin 65. Ətəkəllu dukuɜami ərgəcinɜi: zawot-zawodil

umūkęn:	kətə:	umukən:	kətə:
zawot	zawodil	kolhos	kolhozil
gorot	. . . .	sowhos	. . . .
parahot	. . . .	parowos	. . . .
poest	. . . .	. . . .	. . . .

Hadun lucadi turən mudandun **t** bisikin, tarawə **t**-wə **d**-du ɜugətcəwkil, kətəwə gundəwər.
Hadun lucadi turən mudandun **s** bisikin, tarawə **s**-wə **z**-du ɜugətcəwkil, kətəwə gundəwər.

Dukumacin 66. Dukuɜakallu, gələwɜərilwə turərwə dukuɜanal.

Mitŋidu rajondut ɜan ... bisi. SSRU-du kətəməmə ... bisi. Mittu orodil ... acir. Tikin Katəŋali ... ŋənəktəɜəwkil. Leningrattu kətə fabrikal ... Bi sələmədu hoktodu ... icəcəw. Ər anŋanidu mundulə birali ɜur ... əməcətin. Mitŋil əwənkilti upkat ... bizərə.

(kolhozildu, kolhozil, gorodil, sowhozil, parohodil, zawodil, parowozilwa, parohodil)

Dukumacin 67. Dukuɜanal, gələwɜərilwə turərwə dukukallu, taduk igraskəllu ɜurwə amargulwa saməlkilwə.

Ekunma idu oɜoɜowkil.

Dukuŋkiwa dukuŋkiruk**tu**. Pəktirəwunmə pəktirəruk**tu**. Burdukwa ... Surwə ... Tigəlwə ... Ukumniwə ... Irəgəwə ... Cajwa... Pulkilwa ... Porohwo ... Məŋurwə ...

(Awsakandu, hutakandu, natruskadu, koŋikandu, sələruktu, inməktu, tətigəruktu, tigəruktu, pulkaruktu hutakacandu).

Dukumacin 68. Dukukallu gunisəlwə tugi:

Surwə torga**duk**, tərgəksə**duk**, irəksə**duk** oɜawkil.

Ekur**duk** surwə oɜawkil? Ekur**duk** ɜawila oɜawkil? Ekur**duk** usilwə oɜawkil? Ekun**duk** pəktirəwurwə oɜawkil? Ekur**duk** awurwa ullizəwkil? Ekur**duk** untalwa oɜawkil? Ekur**duk** suksillalwa oɜawkil? Ekur**duk** koloвowo oɜawkil? Ekun**duk** imurənə oɜawkil?

(Sələ, tərgəksə, tomko, moti serin, ulukil, torga, irəksə, macaləksə, mol, вurduk, ukumni).

Dukumacin 69. Dukuɜanal, huŋtuŋkəllu gələwɜərit turənmə „**agi**". Taduk igraskəllu ɜurwə amargulwa saməlkilwə.

əwənkil ... вiɜərə	əwənkil ... əmərə
əwənkil ... nulgiktəɜərə	əwənkil ... ajawɜara
əwənkil ... jurə	əwənkil ... sururə.

(agidu, agiwa, agiduk, agila, agitki, agili).

Dukumacin 70. Dukuɜanal, huŋtuŋkəllu gə'əwɜərit turərwə, amarguwa turən hadikanman igraskəllu.

Suksinun ... (imanna) tunŋuktəwkil. Aeroplan ... (ŋaŋŋa) dəgiktəwki. Ɜawdu ... (вira) ɜawrasiniwkil. Uluki ... (mol) ləlusiwki. Elektricestwo ... (sələmə ciwa) ŋənəktəwki. Ciwkar ... (mu) uŋuktawkil. Dukuwur ... (pocta) ŋənəwuwkil. Poezt ... (sələmə hokto) ŋənəɜəwki. Nuŋartin ... (ilalla) əməɜəŋətin.

Dukumacin 71. Dukuɜakallu, gələwɜərilwə turərwə dukuɜanal turər amargulwa hadikarwətin igraskəllu.

Ekun, ekurɜiwi ətəjətcərən.

Oron ijəlɜiwi. Irgici ... Kiran ... Sulaki ... Murin... Macalə ... Moti ... Bəjə ...

(iktəl, kokcar, iktəl kokcatajil, oŋoco, koto, pəktirəwun, oŋoco osiktatajil, ijəl).

Dukumacin 72. 69-gəcin.

Ekun idu вiзərən.

Homoti awdun**du**. Ŋinakin ... Mataga... Oron. .. Sulaki ... Uluki ... Ilәl ... Murir ... Baзalaki ... Dəgil ... Ciwkar ...

(mudu, зudu, guləkəndu, kəwərdu, dəttu, agidu, awdundu, capədu, mudu, moldu, guləkərdu).

Dukumacin 73. Dukuзanal huŋtuŋkəllu gələwзərit turənmə „вira" Turən amargulwan hadikanman igraskəllu.

Kuŋakar ... əlвəskətcərə. Kuŋakan ... зawrasina. Kuŋakar ... tuksara. Kuŋakar ... jurə. Kuŋakar ... ajawзara. Kuŋakar ... ista. Kuŋakar... surucətin.

Dukumacin 74. Dukuзanal huŋtuŋkəllu gələwзərit turərwə. Amargulwa turən hadikarwətin igraskəllu.

Kolhos ... **(urə)** вisin. Tatkit вira ... **(daplun)** ilitcaran. Bu ... **(зu)** istaw. Əiŋəkən ... **(ənin)** huktillən. Əsi-tirga ... **(tatkit)** guldimətkit вicən. Tolgoki ... **(urikit)** illa. Bəjətkən ... **(ulguki)** warən. Kuŋakar ... **(loto)** əwizərə. Partija gosudarstwo ... **(hawa)** nuŋniзərən. Nuŋan ... **(murin)** əmərən. Nuŋan ... **(вira)** tisasnan. Asatkar ... **(calвug)** talumasincatin. Dukuwur ... **(awsa)** huklәзərə.

Dukumacin 75. Bakakallu turərwə igrawcalwə mudatajilwa, dukukallu ojoltot nuŋarwatin.

Mirə**du** dilaca həkullən. Əktənkirə**du** вəjəl motimilla. Tura**ndu** ələkəsiptil turakil dəgrə. Agi**du** uŋuwcə imanna curgiktalin garal**duk** вurullə. Sonka**ndu** upkattu juktukər əjəsincəl. Ŋamalduk dunnəl**duk** ŋənul dəgillə. Hunmi**ndu** зiktəl irillə. Irki**ndu** ələkəs agdillan. Əwənkil jaŋil**duk** nulgisillə. Siruзan**du** mucuktəl hulargalla, awdannal вurullə. Ugu**ndu** ələkəsipti imanna dunnəwə kupuran. Hugdarpe**du** upkat ulumillə. Otki**du**, girawun**du** doŋotol зukəl**wə** kaŋkiwra. Girawun**du** əwənkil kooperatiwildula nulgisinillə.

Dukumacin 76. Taŋkallu ərəwə nimŋakanmə gunmuwkətikindu hanŋunma зaldakəllu. Hanŋusalwa dukukallu.

Ərgəcinзi: Ekun вicən? Idu umukin вicən? Ekun cipicala əmərən.

Nimŋakan.

Bicən cipica. Nuŋanŋin umukin modu ugilə ʙicən. Capicala sulaki əmərən. Əjəcillən cipicaduk umuktalwan ɜəwdəwi. Ŋələwkəcillən cipicawa.

Cipica ŋələllən. Upkatwi umuktalwi sulakidu ʙurən Sulaki cipica umuktalwan ɜəwrən. Awdundulawi sururən. Cipica əmukin əmənmurən. Umuktalduwi soŋollon. Cipicala sonoɜorila hinuki əmərən. Cipicaduk hanŋuktallan:

— Si et soŋoɜonni? Ulgucəkəl mintikil

Cipica hinukitki ulgucəllən. Hiruki nuŋanman alagullan:

— Sulaki ətən era-wal sinə. Si nuŋandun umuktalwi əkəl ʙurə, nuŋan gewrakin əmərəkin.

Dukumacin 77. Dukuɜanal, hanŋuntikindu turənmə ɜaldakəllu.

Əwənkil nulgiktəɜərə ... (ekur**nun**? **idu**?). Aminmi ʙəjuməsinən ... (**okin**? ekun**nun**? ilə?). Cipical cullilla ... (**okin**? **idu**? **on**?) Kuŋakar əmərə ... (**iduk**? ilə? **okin**?). Bu alaguwɜaraw ... (**okin**? **idu**?). Əninmi sunmə ocan ... (**Okin**? et? ekun**duk**? ŋidu?). Kolhogir omaktawa ɜuwa ocatin ... (ekur ɜa**ritin**? **idu**? **okin**?). Bi gorottula suruɜəŋəw ... (awadi**la**? **okin**? ekun**nun**?). Juktukən əjəsinən ... (ir**git**? **ili**? **okin**?). ɜaw əjənɜərən ... (eli? **iduk**? ilə?) ...

Dukumacin 78. Taŋkallu ərəwə ulgurwə.

Ərgəcinɜi: Lalʙica sarucən. ɜulawi surucən. Dərumkikittu surucən. Tugi-də caski.

Lalʙica.

Dərumkikittu Lalʙica ɜulawi surucən? Nuŋan ŋinakinma, pəktirəwunmə mənnunmi garan. Hoktokonduli ŋənəɜərən. Umnət ekun-mal darila illən. Ŋinakinin huktillən, gogollon. Lalʙica supirəldulə irən. Ekun-mal koŋnoloɜoron. Garalwa kapuɜaran. Lalʙica pəktirəwunmə garan. Icəɜərən: moti dariski cinmənən, huktillən. Lalʙica ŋinakinin asasinan. Gorowo nuŋanman asaktaran. Lalʙica tugi-də asaktaɜana ilara ajat pəktirurən. Motiwa warən.

Dukumacin 79. Taŋkallu, turəntikindu hanŋunma ʙakakallu.

Iŋin acin oran.

Cipica sektalduk harran
— iŋin acin oran,
gunən:
Tala juktukən
curgillan.

Tikin ətəm doŋotoro!
ʒapkaŋal himat olgaʒalla.
kulikarwə kətəwə
ʒəpilʒəlim.

Dukumacin 80. Dukukallu dukuwurduwar ʒutəlʒi turərwə.

Ərgəcinʒi. Bəjətkən əməcən. Urikittuk əməcən. Tatkittula əməcən.

Bəjətkən urikittuk tatkittula əməcən. Nuŋan tatkittu ələkəsiptiwə anŋaniwa alaguwullan. Tatkittu kətə kuŋakar ʙisi. Ələkəs nuŋanman awkittula suruwrə. Awkittu nuŋan həkut mut awʒacan. Taduk ŋuŋandun omaktalwa tətigəlwə, untalwa ʙurə. Amakan nuŋan tatkitwa sawkaran. Anŋani mudandun nuŋan huŋtutikirwə kuŋakadilwa dukuwurwa taŋʒacan. Nuŋan ʒulawi, amtilduwi dukuwurwa dukuʒacan. Ʒuga, dərumkittu nuŋan internattuk ʒulawi surucən.

Dukumacin 81. Taŋkallu ərəwə ulgurwə. Turəntikindu hanŋusalwa ʙakakallu.

Ucələ. Tikin.

Ucələ əwənkil ələ agilduwar ʙəjumətcəŋkitin, nulgiktəŋkitin. Anŋanidu unmə, ʒurə nuŋardulatin uŋijəcimni əməwətcəŋkin. Nuŋan əwənkilduk kotalwatin umiwʒaŋkin. Nuŋarduktin ʙəjŋəksəŋilwətin gaŋkin. Tariŋildulitin əruməməlwə towarilwa ʙutcəŋkin, uləkkitcəŋkin. Təli əwənkil əŋkitin ewa-da sarə.

Sowetti əŋəsi ocalan əwənkildu mənŋiltin kooperatiwiltin olla. Kooperatiwil huŋtutikirə towarila əməwəcilcətin. Taduk upkattu sowetil ora. Sowetildu əwənkil hawalilla. Sowetil tatkicilwa, ajitkicilwa olla. Taduk əwənkildu mənŋiltin okrugiltin, rajosaltin olla. Ər upkatwan partija nuŋninəlin, Lenin, Stalin nuŋninəldulin ora.

Omaktal turəsəl.

a

aminmi gərbin — отчество.

d

daliptin (lipkiptin) — скобка.
dilgaci (igdi)—звонкий (согласный)
dilgana acin (cərumə) — глухой (согласный)
dukumacin — упражнение (грамматическая задача)
dukumi — писать, списать, вписать, переписать, написать
dukuna — подпись (под чем нибудь)
dukuwurduwar — письменно
dukuwca taŋu — цифра

ɜ

ɜal — мысль; ɜaldami — придумать
ɜalduwi gunmi — подумать
ɜalduwar — устно
ɜuləpti — будущее; ɜuləpti ori — будущее действие (в своих тетрадях)

ə

ərgəcinɜi — образец (таким образом; вот так:)
ərin — восклицание
əriwɜəri gunmuwkə — восклицательное предложение
əsi ultara — согласный звук
əsi hadikaŋirə — неслоговой
əsipti — настоящее; əsipti ori — настоящее действие

f

familija — фамилия

g

gərbi — имя, название
gunin — ответ; gunmi — говорить, отвечать
gunmuwkə — предложение

h

haŋuktaɜari gunmuwkə — вопросительное предложение
haŋun — вопрос
harmi — вспорхнуть
həgdi samə̈lki — большая — заглавная буква

i

ig — звук
igdi — звонкий, звучный
irgici tupaka — запятая

o

ori, on — действие

n

nonono — отгадка

ŋ

ŋelami — стругать, очинить (карандаш)

m

multa — отряд

ŋ

ŋelmi — вылинять
ŋonimkun — долгий (звук)
ŋuŋnə — прямой, строка

s

samə̈lki — буква, знак

t

tupaka — точка
turən hadikanin — слог слова
turən hadin — часть слова
turrəuk — словарь

u

ucələpti (iltəncə) — прошедшее
ulgucənzəri gunmuwkə — повествовательное предложение
ultama — гласный
urumkun — краткий (звук)

FILOL. UN FILOS. FAKULTĀTES BIBLIOTĒKA

EKUN DUKUWCA

Əlәkəsipti anŋani.

§ 1. Gunmuwkə. 3
§ 2. Gunmuwkədu turər ujildintin 9
§ 3. Həgdi saməlki gərвildu 11
§ 4. Turən hadikanin. Turərwə вoricin 14
§ 5. Ig 17
§ 6. Ja, jo, ju, jə 18
§ 7. Igil n, ņ, ŋ 19
§ 8. Ig ə 20
§ 9. Ig, saməlki. Ig g 22
§ 10. Ig s, h 23
§ 11. Ig ə 24
§ 12. Ig w 27
§ 13. z, f 29
§ 14. nn, ll 30

Gepti anŋani.

§ 1. Hanŋuktazari gunmuwkə 31
§ 2. Əriwzəri gunmuwkə 34
§ 3. Ultamal igil, əsil ultara igil 36
§ 4. Okin ə dukuwuwki 39
§ 5. Okin e, ə dukuwuwkil 40
§ 6. a — zur igil, umukən saməlki 41
§ 7. Umukən, kətə 43
§ 8. Əsil ultara igil: dilgacil, dilgana acir 43
§ 9. Lucadil — internacijadil turər 46
Omaktal turəsəl. 53

FILOL. U
FAKULTĀTES
BIBLIOTĒKA

FILOL. UN FILOS.
FAKULTĀTES
BIBLIOTEKA

Ответственный редактор *А. П. Козловский*.
Техн. редактор *Э. Н. Аксельрод*.

Книга сдана в набор 27/IV 1934 г. Подписана к печати 23/VI-34 г.
У-11. Учпедгиз 4329/л. Ленгорлит № 9999. Заказ № 1216.

Бумага ф-ки „Сокол". Формат бумаги 62×94. Тираж 12200 экз.
Изд. листов $3^{1}/_{2}$. Бум. листов $1^{3}/_{4}$. (96000 зн. в бум. листе).

Тип. „Коминтерн" и школа ФЗУ им. КИМ'а. Ленинград, Красная, 1.

Цена 25 коп. Переплет 25 коп.

Г. М. ВАСИЛЕВИЧ

УЧЕБНИК ЭВЕНКИЙСКОГО (тунгусского) ЯЗЫКА

ДЛЯ 1 и 2 КЛАССОВ

ГРАММАТИКА И ПРАВОПИСАНИЕ

ЧАСТЬ I